БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 100 (4992) Пятница Май 17 1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Хабарай тарилгые амжалтатай hайнаар үнгэргэхэ ябадал хадаа колхозууд ба МТС-үүдэй шухалын шухала зорилго мүн, эгээл хабарай үедэ үндэр баян ургасын үндэhэ hуури табигдана гэжэ хүдөө ажалай хүдэлмэрилэгшэд үнэнтэ зүбөөр тоолоно.

„Правда“.

Комбайнуудые хаhа саг соонь заhабарилха

Ороной урда зүгэй районууд тарилгын хүдэлмэринүүдые дүүргэжэ байна. Үргэн тэнюун колхозно тарялан хүхэ ногооноор халюуржа эхилээ. Намарай тарилгын hайнаар ургажа байhан тухай олон нютагуудhаа мэдээсэнэ. Энэ болбол колхозно таряашад ба бүхы манай оронине баясуулжа, шэнэ сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл хадаа социалистическэ газартаряалангые саашаань хүгжөөхэ жэл болохо юм гэhэн эгээл найдабаряар бидэниие далитуулба.

Хабарай тарилгые амжалтатай hайнаар үнгэргэхэ ябадал хадаа колхозууд, совхозууд ба МТС-үүдэй шухалын шухала зорилго мүн, эгээл хабарай үедэ үндэр баян ургасын үндэhэ hуури табигдана гэжэ хүдөө ажалай хүдэлмэрилэгшэд үнэнтэ зүбөөр тоолоно. Гэхэ зуура ургасын түлөө тэмсэлэй эсэсэйнь үрэ дүн болбол hайнаар эмхидхэгдэhэн хуряалга дээрэhээ болодог юм гэжэ мартажа болохогүй.

Эгээл иимэhээ тарилгые хурдан түргэнөөр дүүргэхэтэй, ургамалнуудай хойноhоо харууhалга хэхэтэй болон пар хахалхатай хамта ургаса хуряалгада бэлэдхэхэ ябадал мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно.

Хуряалгын хуби заяан хадаа хэдэн гараар бэшэ, харин хоног неделеэр эмхидхэгдэдэг байhаниинь мэдээжэ. Хуряахадаа нэгэ хэдэхэншье үдэрөөр гээгдэхэ ябадал ехэ хохидолдо хүргэжэ болохо байна. Сэхынь хэлэхэдэ, хуряажа эхилхэдээ зарим участогуудhаа гектарай 100 пүүд абаhан аад, хадалгын hүүлээрэ 10-шье пүүд ороохо гектар дээрэhээ абаагүй байhан колхозууд үнгэрhэн жэлдэ үзэгдэhэн бэлэй. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, муу бэлэдхэл болоhонhоо боложо зарим нютагууд хуряалгые нобшоруулжа, тарлагаа гээhэн байгаа.

Комбайн болбол хуряалга дээрэ эгээл ехэ хүдэлмэри хэдэг машина гэжэ бүхэндэ элитэ. Комбайн болбол хүдөө ажалай дээрэ ходоодоо ехэ удхашанартай байhан юм. Теэд тэрэнэй үүргэ гээшэ энэ жэлдэ иланганя ехэ болоно. Үнгэрhэн намар ба энэ хабар колхозуудай тарилгын талмай улам ехэ болобо. Иимэ ушарhаа комбайн бүхэнэй даалгабаришье ехэ болохо байна. Нэгэн баримтые хараад үзэе. Энэ зун Красноярска хизаарай комбайн бүхэн недондо сезонhоо 100 шахуу гектар ехэ талмайе хуряаха зэргэтэй.

Комбайнын иимэ ехэ удхашанартай байхада тэрэниие хуряалгада бэлэдхэхэ ябадал партийна ба советскэ организацинуудай, газартаряалангай органуудай онолоо хаража байха ябадал болохо зэргэтэй байгаа. Гэбэшье хэдэ хэдэн нютагуудта комбайнуудые болон хуряалгын бусад машинануудые заhабарилгань муугаар эмхидхэгдэнхэй байна. Иланганя ехэ хэмжээнэй механизацитай байhан районууд — Ставрополье, Кубань, Дон, Одесска, Николаевска областьнууд комбайнова паркынгаа оройдоо 30 — 40 процентые бэлэн болгоод байна. Гэхэ зуура правительствaар тэдээндэ тогтоогдоhон болзорнууд үшөө апрелиин 20-до үнгэршөө. Мүн комбайные бэлэдхэжэ оройдоошье эхилээгүй байhан үсөөн бэшэ машинно-тракторна станцинууд бии гээшэ. Тиин Кубаньда, Ставрополдо, Дондо ба Одессэдэ 5 — 6 неделиhээ урид сэсэнь эдеэшэжэ, хуряалга эхилхэнь.

Комбайнуудые заhабарилгын иимэ айхабтар ябасын гол шалтагаан юун гээшэб? Хабарай тарилгатай хамта хуряалгын машинануудые бэлдэжэ байха тэрэнэй гол заабарине хэдэ хэдэн газарнуудта эбдэhэн тэрэ ябадал болоно. Жэшээлхэдэ, Ростовско областиин, Ставропольско хизаарай хэдэ хэдэн МТС-үүдэй комбайнуудынь хабарай тарилгын болзор байхада колхозуудта хэбтэжэ байhан юм. Гансал апрелиин дүүрэхэ багта хуряалгынгаа машинануудые тон ярал-таайгаар МТС-эй мастерскойнууд тээшэ абзаашажа эхилhэн бэлэй.

Хоердохи шалтагаанинь юуб гэхэдэ, заhабарилга дээрэ ажалые муугаар эмхидхэhэн ябадал болоно. Комбайнер бүхэн өөрынгөө машина заhажа байhан ябадал үсөөн бэшэ бии, гансахан хүн комбайные хуряалгада хаhа саг соонь яажа бэлдэхэб. Бригадна-узловой метод хадаа заhабари хэхэ эгээл hайн метод болоно гэжэ дүй дүршэлөөр гэршэлэгдээ. Тиимэ дээрэhээ иимэ эмхигүй ябадалтай эрид тэмсэхэ шухала. МТС бүхэндэ заhабарилгын hайн бригаданuудые байгуулжа, мэргэжэлтэй механигуудаар хүтэлбэрилүүлхэ, заhабари хэхэдэ тэдэнэй үүргые үргэхэ хэрэгтэй.

Запасай частьнуудые хэхэ захилнуудые ажаүйлэдбэриин дүүргэжэ үгэhэн дээрэhээ комбайнуудай заhабарине хурданаар дүүргэхэ ябадал ехэхэнээр дулдыдаха байна. Запасай частьнуудые бэлдэхэ түсэб ба тэрэниие зөөжэ абаашаха болзор правительствaар тогтоогдоо hэн. Гэбэшье зарим предприятинууд хүдөө ажалай захилнуудые тон муугаар дүүргэнэ. Комбайнуудта хэрэгтэй тон олон детальнуудые хэхэ түсэбөө дүүргэнэгүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ болбол түбхын түрүүндэ хүдөө ажалай машина-байгуулгын Министерствын заводуудта хамаадана. Ташзапсельмаш (директорынь нүхэр Дмитриев), Фрунзын нэрэмжэтэ (директорынь нүхэр Сосин), Ростсельмаш (директорынь нүхэр Титаренко) заводууд шухала детальнуудые хэхэ түсэбөө эбдэжэ байна. Ростсельмаш комбайнуудта хэрэгтэй 46 мянган палецуудые бэлэдхэхэ ёhотой аад, мүнөө болтор эхилээгүй. Мүн лэ энэ завод штифтнүүдые хэхэ түсэбөө оройдоо 10 процент дүүргэбэ. Ташкентскэ завод болбол тон олон сигментнүүдые хүдөө ажалда үгэхэ уялгатай. Гэбэшье түсэбөө арайхан гэжэ 12 процент дүүргээд hууна.

Хүдөө ажалай машина-байгуулгын министерство хадаа комбайнууд болон хуряалгын бусад машинануудта хэрэгтэй запасай частьнуудые ойрын хэдэхэн үдэр соо заводуудайнгаа улам ехээр гаргахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абаха ёhотой.

Заhабариин хүдэлмэриие hайнаар хэхэ ябадал нютагай ресурсэуудые мүн лэ үргэн ехээр хэрэглэлгэhээ дулдыдаха байна. Машинно-тракторна станцинуудай тарилгада бэлэдхэхэдэнь нютагай шанартай предприятинууд ехэхэн туhаламжа үзүүлhэниинь элитэ. Гэбэшье мүнөө, хуряалгада бэлэдхэжэ байхада иимэ туhаламжа үзүүлхэ ябадал эли бодо hулараа. Партийна организацинууд болбол МТС-үүдтэ запасай частьнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбөө хүсэдөөр ба хаhа саг соонь дүүргэхыень предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдhээ эрихэ ёhотой.

Хуряалгын болзорые хорооhын ба ургасаяа гээлтэгүйгөөр суглуулхын түлөө комбайнуудhаа гадна жатка, лобогрейкэ болон бусад машинануудые дүүрэнээр хэрэглэхэ хэрэгтэй гээшэ. Энэ зун ехэхэн хэмжээнэй талмайе жатка болон лобогрейкээр сабшаха хэрэгтэй гээшые мартажа болохогүй. Тиимэhээ комбайнуудай хажуугаар хуряалгын бусад машинануудые бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Ургаса хуряалга болбол хүдөө ажалай эгээл шухала ба эгээл харюусалгатай хүдэлмэриин нэгэн болоно. Ургаса хуряалгада жэшээтэ hайнаар бэлэдхэхэ болон мүн лэ тиимээр хуряажа абаха хэрэгтэ колхознигууд, комбайнернүүд, МТС ба совхозуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй анхаралые хандуулха гээшэ партиина ба советскэ организацинуудай газартаряалангай органуудай үүргэ мүн.

(„Правдын“ майн 13-най түрүү бэшэгhээ)

Ленинградай проспектнүүд ба талмайнууд дайнай урда тээхи маягтаа орожо байна

ЛЕНИНГРАД, майн 14. (ТАСС). Хэдэн мянган штукатурнууд, шэрдээшэд ба бусад хүдэлмэришэд гэр байрануудые hэргээн бодхоожо ба шэрдэжэ захалаа. Тэдэнэй хүдэлмэринүүд үргэн далайсатайгаар ябажа байна. Зунай үе соо Ленинэй городой гэр байшангууд дайнай урдахи хэбтээ оруулагдахаар хараалагдана. Хуурайшаhан штукатурканууд hэргээн бодхоожо, hандаргагдаhан гоеолтонууд hэльгэгдэжэ, хуушанай байшангууд, шэрдэгдэжэ байна.

Европа дотор олдохогүй тиимэ хомор зохёон зодчинп архитектурна ансамбль хуушанай урданай агууехэ ба гоё hайхан хэбтээ орохо байна гэбэл: публична библиотекын байшан павильонуудтай, Пушкинай нэрэмжэтэ драмын театр болон үйлсэ болон байhан ара талынгаа айхабтар ехэ байшантай хамта hэргээгдэхэ байна.

Европа-адмиралтейстын гоё hайхан барилганудай нэгэн болохо хуушан Петербургын архитектурын гайхамшагта памятник, Театральна ба Исаакиевска талмайнууд дээрэхи, Марсова поли дээрэхи, финляндска вокзалай хажуудахи талмай дээрэхи айхабтар ехэ байшангууд, Смольнын байшантуудай ансамбль түүхэтэ үнгөөрөө шэрдэгдэжэ байна. Бухэли магистральнууд: Невскэ, Кировскэ, Суворовска, Ехэ, Загородна проспектнүүд, Садово үйлсэ, Нева мүрэнэй эрье шадарай үйлсэ Горно институдhаа Василевска олтирогой стрелкэ хүртэр, мүн бусад гоё hайхан болохо байна.

Бухы дээрээ барилгашад миллион шахуу квадратна метр гэрэй үбэр талануудые шэнэлхэ ба шэрдэхэ байна.

Тарилгын шанарые үргэжэ, ябасые эрид шангадхаха

Тракторист Базаровай үндэр бүтээсэ

Закаменай МТС-эй тракторист ВКП(б)-гэй член нүхэр Базаров хабарай тарилгын үедэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ бүхы трактористнуудаа илажа ябана. Энэ нүхэр НАТИ трактор жолоододог юм. Тиин, зарим үдэрнүүдтэ нормоhоо хэдэн олон гектар үлүүлэн элдүүрилжэ, үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ түйладаг байна.

Ьаяхан нүхэр Базаров бүри олон гектар элдүүрилжэ, шэнэ рекорд түйлаба. 4,60 гектар элдүүрилхын орондо нэгэ халаан соо 16 гектар элдүүрилэн, нормоёо 360 процент дүүргэhэниинь нүхэр Базаровай эрхим амжалтые гэршэлжэ үгэнэ.

МТС-эй түрүү тракторист нүхэр Базаров байгша оной апрелиин 20 хүртэр хамта 100 гектар элдүүрилhэн байна. Мүнөө нүхэр Базаров амжалтатай хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр.

Б. БУДАЕВ.

Харюусалгагүйгөөр хандана

Зэдын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин правлени анхан түрүүн нүхэр Чойжалсановые таряанажалай хоёрдохи бригадын шанарые сахигшаар томилходоо, колхозой эгээл харюусалгатай хүдэлмэринүүдэй нэгые даалгаhан байгаа. Теэд, нүхэр Чойжалсанов энэ хүндэтэ найдабарине харюулнагүй гэхэдэ боломоор. Юуб гэхэдэ, тарилгада ябагшадай хүдэлмэриин шанарые сахиха тон шухала уялгаяа хүсэд дүүргэнэгүй.

Тиихэлээр тус колхозой зарим звенонууд хабарай полевой хүдэлмэриин, илангаяа газарай хүрьhэ элдүүрилхэ агротехникые хазагайруулжа байха юм. Жэшээлхэдэ, хоёрдохи звеногой плугшад 4 гектар газарые оройдоо 7—8 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалhан байна. Теэд, энээниие шалгажа, гэмтэ хүнүүдтэ хэмжээ абаха байhан аад, нүхэр Чойжалсанов эдэнэрые дэмжэжэ, мориднай туранхай байhанhаа гүнзэгыгөөр хахалхада бэрхэтэй байна гэжэ хойрогоор харюусадаг заншалтай.

Тарилгын шанарые сахиха хэрэгтэ иимэ харюусалгагүйгөөр хандажа огто болохогүй байна. Юуб гэхэдэ, муу шанартайгаар хэгдэhэн тарилга үндэр ургаса үгэхэгүйнь мэдээжэ. Өөрынгөө уялгада эзэн бусаар хандахаhаа ганда, голодоhо гаргадаг хүнүүдые дэмжэжэ байдаг Самбу Чойжалсаноз гэгшэдэ колхозой правлени hанала табихаар болоо.

Д. Жигмытов.

Дымбрыловэй бригадын амжалтанууд

Саянтын МТС-эй суута тракторна бригадые республика соо үнинhөө хойшо мэдээжэ болоhон Бимба Дымбрылов гэгшэ хүтэлбэрилдэг юм. Тиин, нүхэр Дымбрылов бригадаяа hүүлэй жэлнүүдтэ гансал республика соо бэшэ, харин бүхы союз дотор мэдээжэ болгоhон байна.

Энэ жэлэй хабарай полевой хүдэлмэридэ эрхим бэлэдхэлтэйгээр ороhон энэ бригадынхид тракторна хүдэлмэринүүдэйнгээ хабарай түсэбые болзорhоонь hуралтгүй урид, нилээдгүй үлүүлэн дүүргээ гэбэл: зөөлэн хахалалгада оруулан 647 гектар элдүүрилбэ. Мүн 592 килограмм горючи арбилаа.

Тракторист П. Д. Бимбаев гэгшэ зөөлэн хахалалгада оруулан 173 гектар элдүүрилжэ, 100 килограмм горючи арбилhан байна. Тэрэшэлэн солто трактористка Ринчин Цыбик Раднаева 115 гектар элдүүрилжэ, 86 килограмм горючи арбилба. Тэрэшэлэн түрүү трактористка Цыбик Жамбалова дээрэхи нүхэдhөө гээгдэнгүй ажаллажа ябаха юм.

Бригадын тоо бүридхэгшэ нүхэр Бимбаева гэгшэ трактористнуудай дунда газетэнүүдые уншажа, тэдэнэрые hүүлэй hонинуудтай hайса танилсуулдаг байна.

Н. Маланов,
ВКП(б)-гэй обкомой инструктор

Колхоз соо түрүүлхын түлөө

Хүдөө ажалай культурануудай үндэр ургаса хуряахын түлөө хормойгоо шуужа оролсоод, хурдан тэмсэл хэжэ байhан Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай түрүү бригаданууд полидо гараhанhаа хойшо илажа ябанад. Тэдэнэй дундаhаа нүхэр Сахановай хүтэлбэрилдэг таряанажалай нэгэдэхи бригада тусгаар шалгарна. Энэ бригадын гэшүүд хабарай полевой хүдэлмэридэ хаhа соонь бэлэдхэжэ, мори унаагаа тобир тарган болгоhон, машина зэмсэгээ hайн шанартайгаар түхеэрэhэн байгаа. Тэрэнэй ашаар, энэ бригадын гэшүүд колхоз соохи мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаха юм.

Тус бригадаhаа бүридэhэн комсомольско-залуушуулай звено үлэмжэ hайн жэшээ харуулна. Звеное хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Ардаев өөрөө үдэрэй 1,5 гектар хүртэр hайн шанартайгаар элдүүрилдэг байна. Тэрэнhээ жэшээ абаhан залуушуул Жигжитов, Ангаев гэгшэд газар хахалха зуураа, нормоёо 130—hаа 150 процент хүртэр дүүргэдэг байха юм.

Тэрэшэлэн нүхэр Антаровай хүтэлбэрилдэг семеноводческо звено, таряанажалай хоёрдохи бригада бараг хүдэлмэрилжэ байна. Бригадын газар хахалагшад Бэндеев, Мылзенов, Усольцев ба бусад, мүн борнойшод Ширханов, Батлаева гэгшэд үдэр бүри үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилнэд.

Тарилгын хүдэлмэриие эдибхитэйгээр хабаадалсажа байhан дээрэхи бригада ба звенонуудай член бүхэн полевой бүхы хүдэлмэриин үедэ колхоз соо түрүүлхын түлөө мүрысөөндэ улам эршэтэйгээр оролсохой.

С.Д. Садыева.

Комсомольско бригаданууд мүрысэнэ

Закаменай МТС-эй дэргэдэхи комсомольско эхин организаци болбол энэ хабарай тарилгые эрхим hайн шанартайгаар, агротехническэ богонихон болзор соо үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса түйлахын түлөө „Большевик“ ба Калининай нэрэмжэтэ колхозуудаар үндэр ургасын комсомольско бригаданудые бии болгобо.

Энэ хоёр комсомольско залуушуулай үндэр ургасын бригаданудай гэшүүд өөhэд өөhэдыгөө социалистическэ мүрысөөндэ урилсажа, апрелиин 15-ай үдэр тарилгада ороhон байгаа.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой комсомольско залуушуулай бригада илалтын hайндэр хүртэр хабарай тарилгые эрхим hайн шанартайгаар дүүргэхэбди гэhэн уялга абаад, өөрынгөө участогые элдүүрилжэ дүүргэбэ.

Бригадын гэшүүдэй дунда жэшээтэ hайнаар хүдэлмэрилдэг плугшад С. Х. Очирова, С. Очирова, Д. Дымчиков ба С. Цыренов гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабарита нормые 120—130 процент хүртэр гүйсэдхэжэ, бусад плугшадта стахановска ажалай үлгэр жэшээ харуулна.

В. БУДАЕВ.
Закаменай МТС-эй партийна эхин организациин секретарь.

Иволга соо түрүүлэн эртын парта оробо

Гильбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүх. Дамбаев) Иволгын аймаг соо түрүүлэн эртын парта ороhон байна. Түрүүшын үдэрнүүдтэ 90 гектар пар хахалагдаа.

Пар хахалалгада 9 плуг, нэгэ трактор табигданхай. Ьаяар үшөө хэдэн колхозууд эртын пар хахалжа эхилхээр хараална.

МТС-үүдэй МҮРЫСӨӨН

Тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын мэдээн

1946 оной майн 10

МТС-үүд	Дүүргэлтэнь (процентээр)	Нэгэ условно элдүүрилhэниинь тракторноор (гектараар)
Сүхын	41,1	96,7
Сэлэнгын	32,3	72,2
Б-Кударын	31,9	69,3
Курбын	31,3	65,0
Саянтын	29,5	38,6
Суулгын	29,1	52,6
Иволгын	29,0	62,3
Кабанскын	27,8	52,4
Баргажанай	26,7	39,3
Түнхэнэй	26,2	59,2
Хоринн	26,2	40,9
Бургалтайн	25,6	59,8
Жиримскэ	25,5	56,6
Кыренскэ	25,2	56,1
Итанцын	24,5	34,2
Үшөөтэйн	24,3	45,6
Сагаан-усанай	24,0	48,9
Хэжэнгын	24,0	61,5
Хонхолойн	23,3	42,[illegible]
Чесанын	22,8	34,5
Тарбагатайн	22,6	43,0
Үдын	22,1	41,4
Бичурын	22,1	46,4
Тимлюйскэ	21,7	37,2
Ехэ-Куналейн	21,7	44,2
Сэлэндумын	21,3	61,4
Гашейн	21,0	41,7
Закаменай	21,0	26,1
Хамнигадайн	20,9	48,4
Ново-Брянска	20,9	39,0
Торинн	20,8	45,0
Окино-Ключевкэ	19,9	24,1
Кяхтын	18,4	17,4
Бага-Куналейн	17,6	35,6
Эгэтын	13,7	20,8
Куйтунска	5,2	7,7
Хамта:	24,9	46,8

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН ЬОНИНУУД

Медальнуудые барюулба

Майн 8-ай үдэр Тарбагатай Ажалшадай Депутадуудай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Бурлаков СССР-эй Верховно Соведэй үмэнэhөө Тарбагатайн МТС-эй эрхим трактористнууд ба комбайнернуудта «1941—45 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хэhэн габьяата ажалай түлөө» гэжэ медальнуудые барюулба.

Энэ үдэр тус шагналда 49 хүн хүртэhэн байна. Правительствын дээдэ шагналаар шагнагдаhан тус МТС-эй хүдэлмэришэд үшөө үндэр амжалтануудые түйлахаа хүсэжэ хабарайнгаа тарилга дээрэ эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байнад.

Магтаалтайгаар...

Гүрэнэй заводой уранhайханай самодеятельностиин бригада Кяхтын аймагай колхозууд дээгүүр зүжэг наада харуулжа ябаhанаа hаяхан бусажа ерэбэ.

Энэ эмхитэй бригада 10 мянган шахуу колхознигуудые өөрынгөө наада ба зүжэгөөр hонирхуулжа, магтаалтайгаар ябажа ерэhэн байна.

Инвалидуудта колхозууд туhаламжа үзүүлнэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай инвалидуудта манай гүрэн ба бүхы арад анхаралтайгаар хандадаг байна.

Энэ жэлэй үнгэрэгшэ hарануудай туршада Байкало-Кударын аймагай колхозууд эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудта ба тэдэнэй бүлэнэртэ 1320 кубометр түлеэ, 670 тэргэ үбhэ зөөн асаржа үгэhэн ба үхэр мал, хони ямаадые олоор үгэбэ.

Тэрэшэлэн колхозуудай туhалбариин кассануудhаа 72 пуд гурил 48 пуд капуста, 138 пуд хартаабха, ба 4600 түхэриг мүнгэ нэгэн дары туhаламжа болгон үгтэhэн байна.

Огородой эдеэ тариха ябадалые эрхимээр үнгэргэхэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ябажа, Эсэгэ оронойноо түлөө ами бэеэ үгэhэн сэрэгшүүдэй ба мүн мүнөө үедэ Улаан Армида алба хэжэ ябагшадай гэр бүлэнэртэ туhаламжа үзүүлэн, тэдэнэртэ огород тариха ябадалдань эрхимээр туhалха ябадал тон ехэхэн hуури эзэлхэ ёhотой.

Энэ талаар Улан-Удэ городто бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Гэбэл. Улаан Армида ябагшадай гэр бүлэнэртэ туhаламжа үзүүлхэ Улан-Удын городской Соведэй таhагай зүгhөө таба дахин зүжэг наада ба концерт табигдажа, 34255 түхэриг суглуулагдажа, тэрэгээрээ долоон тонно үлүүтэй хүрэнгын хартаабха худалдажа абтагдаад, Улаан Армиин сэрэгшүүдэй гэр бүлэнэртэ хубаажа үгтэhэн байха юм.

Паровозо-вагон бүтээхэ заводой профсоюзна комитедэй үүсхэлээр Улаан Армида алба хэжэ байгшадай бүлэнэртэ 20 тонно хүрэнгын хартаабха хубаажа үгтэhэн ба мүн 47 гектар хартаабха тариха газар заажа үгтэhэн байна.

Гүрэнэй завод болбол 20 тонно хүрэнгын хартаабха, 17 гектар газарые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэхи ба хоёрдохи группын инвалидуудта ба Улаан Армиин сэрэгшүүдэй гэр бүлэнэртэ хубаажа үгэбэ.

Гадна, «Красный Путь» гэжэ артель 3 тонно 600 килограмм хүрэнгын хартаабха Улаан Армиин сэрэгшүүдэй бүлэнэртэ хубаажа үгөө.

Эсэгэ оронойгоо түлөө ами бэеэ үгэhэн сэрэгшүүдэй ба Улаан Армида алба хэжэ ябагшадай гэр бүлэнэртэ огородой эдеэ тариха ябадалдань туhаламжа үзүүлхэ талаар дээрэ дурсагдаhан предприятинууд ба эмхи зургаануудhаа жэшээ абажа, эдэ бүлэнэрые бүгэдэ арадай анхаралаар хүреэлхэ шухала.

Ц. ЦЫДЫПОВ.

Эрхим сигналист

Улан-Удын түмэрхаргын станциин ахалагша сигналистаар хүдэлмэрилдэг нүхэр Петрюк үзэлэй суута стахановец болоно. Энэ нүхэр хүдэлмэридөө анхаралтайгаар хандадаг ба өөhэд хоорондын мүрысөөндэ ходоодоо түрүү ябадаг байна. Ажалай үндэр бүтээсэ түйлаhынь тэмдэглэжэ Зүүн Сибириин түмэр харгын управлени тэрэниие хүндэлэлэй грамотаар hаяхан шагнаhан байна. Мүн олон дахин мүнгэн шагналда хүртэhэн байха юм. Ьаяхан болоhо үнгэрhэн коллективэйнгээ [illegible] суглаан дээрэ нүхэр Петрюк үгэ [illegible], августын дүрбэндэ болохоо байhан түмэрхаргышадай hайндэрлэлгэ болтор нэгэ сигналистые бэлэдхэхэ, ажалайнгаа бүтээсые бүри дээшэлүүлхэб гэhэн социалистическэ уялгануудые абаба.

И. ОЧИРОВ.

Даалгабаринуудаа уридшалан дүүргээ

Республикын нютагай ажаүйлэдбэриин түрүү предприятинууд Илалтын hайндэрлэлгые эрхим амжалтануудаар угтаба.

Тус предприятинуудай хоорондохи мүрысөөндэ Закаменай промкомбинат (директорынь нүхэр Захаров) майнгаа түрүүшын декадын түсэбые 119 процент дүүргэжэ республика дотороо түрүү hуури эзэлбэ.

Мүн Байкало-Кударын аймагай промкомбинат декадынгаа даалгабари 113,3 процент дүүргэжэ, хоердохи hуури эзэлhэн байна.

Тэрэшэлэн Улан-Удын Метровесын коллектив (директорынь Леменов) ба катанка хэдэг фабрика (директорынь нүхэр Лукашевич) муу бэшэ амжалтануудые түйлаhан байна.

Иигэжэ эдэ коллективүүд май hарынгаа даалгабари уридшалан дүүргэжэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үгэбэ.

13 кружогууд хүдэлмэрилнэ

СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые шудалха 13 кружогууд Кяхтын аймагай колхозуудта эмхидхэгдэhэн байна.

Энэ кружогуудта 220 гаран ажалшад hуралсажа, тус хуулиин 1-дэхи ба 2-дохи бүлэгые шудалаад байнад.

Гадна тус хуули тушаа агитаторнууд 28 элидхэлнүүдые үнгэргэhэн ба тэрэнэй 23 элидхэлнүүдынь колхозууд дээгүүр хэгдэhэн байна.

Тэрэшэлэн эдэ кружогууд ВКП(б) гэй историин хуряангы курсын 3-дахи бүлэгые дүүргэхэ болоо.

85 врачууд манай республикада эльгээгдэхэнь

Элүүрые хамгаалха ба сэбэр байдалые сахиха хүдэлмэриие hайжаруулхын түлөө элүүрые хамгаалха СССР-эй Министерство энэ жэлэй эсэс болтор манай республикада 85 врачуудые эльгээхээр хараална.

Тэрэшэлэн элүүрые хамгаалха Бурят-Монголой АССР-эй Министерство аймагуудай эмнэлгын байшангуудай дэргэдэ медицинскэ сестрануудай курса эмхидхэжэ, 320 гаран хүниие бэлэдхэжэ гаргаха байна.

Шэн зоригтойгоор ажаллажа, шэнэ табанжэлээ бэелүүлэе!

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ ПАРТОРГАНИЗАЦИИН ТЭМСЭЛ

1946 оной хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар, агротехническэ богонихон болзор соонь үнгэргэхэ тушаа манай МТС-эй партийна организаци бүхы анхаралаа табина.

Тиимэһээ, партийна организаци ба МТС-эй дирекци болбол тарилгада оролсохо коммунистнуудаа тракторна бригадануудта тон зүбөөр хубаарилан габяад, тэдэнһээ хабарай тарилгын шиидхэхы участогууд дээрэ партийна нүлөө хангаха зорилго табиһан байгаа. Тэрээнтэй хамта коммунистнууд бүхэн өөһэдынгөө бэеэр большевистскэ жэшээ харуулжа мүрысөөе эмхидхэгшэд болохо эрилтэ тэдэнэй үмэнэ табиһан байнабди.

Мүнөө манай коммунистнууд 1946—1950 онуудта ороной арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуулиие тарилгада ябагшадта ойлгуулжа үгэхэ талаар ниитэ-политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр эмхидхэдэг, тракторнуудаа үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглахын түлөө, тарилгые амжалтатайгаар дүүргэжэ үндэр баян ургаса абахын түлөө, полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө эхилээд тэмсэнэд.

Жэшээлхэдэ, Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригадын түрүү бригадир ВКП(б) гэй член нүхэр Бандракса Шагдуровай бригадын членүүд бараандаа ВКП(б)-гэй членүүд байха юм. Эдэнэр мүнөө жэлэй хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса туйлаха хүсэлэнтэйгөөр Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо, полевой хүдэлмэриин үедэ нэгэ условно трактораар зөөлэн хахалалгата 120 гектар газар элдүүрилхэ зуураа, 8 процент горючи арбилха гэхэ мэтын социалистическэ уялгануудые абаа һэн. Эдэ трактористнууд хүсэһэндөө хүрэжэ байна. Майн 5-ай үдэр эдэнэр условно трактор бүхэнөөр 101 гектар элдүүрилжэ, МТС-эй дирекци ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаа.

Тус бригадын тракторист ВКП(б)-гэй член нүхэр Д. Будзев гэгшэ газарай элдүүрилгын эхилхэһээ, үдэрэйнгөө даалгабариие 110—120 процент дүүргэдэг гэхэ гү, али 10 гектарай орондо 11—12 гектар хүртэр элдүүрилнэ. Мүн трактористнууд нүхэд Д. Будаев, Б. Будацыренов гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабариие 110—115 процент гүйсэдхэнэ.

Тус бригадынхид үдэрэйнгөө даалгабариие барандаа шахуу үлүүлэн дүүргэдэг гэхэдэ ямаршье алдуу эндүү болохогүй юм. Мүн партийнабэшэ трактористнууд нүхэд Г. Будацыренов ба Раднажапова гэгшэд һүүлэй үдэрнүүдтэ ажалайнгаа бүтээсэнүүдые нилээдгүй дээшэлүүлбэ. Эдэнэр тракторнуудайнгаа хойноһоо саг үргэлжэ техническэ харуулалгые наринаар сахижа үзөөд, һаадгүйгөөр хүдэлмэрилүүлнэд.

Манай коммунистнууд социалистческэ мүрысөөе колхозникуудайнгаа дунда үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйладаг стахановецуудайтоо үдэр ерэхэ тудам олошорно.

Манай коммунистнууд гансахан ажалай үндэр бүтээсэнүүдээр хизаарладаггүй, харин партийна организациин халуун туһаламжа доро агитационно-ниитын хүдэлмэриие артелиингээ членүүдэй дунда эршэмтэйгээр ябуулна.

Жэшээлхэдэ, тракторна бригадын бүридхэлшэ нүхэр Аюров гэгшэ манай партийна организациин агитколлективэй эдибхитэй агитатор болохо юм. Энэ нүхэр тарилгада ябагшадай дунда саг үргэлжэ дүлэтэмэ үгөөр агитаци хэнэ.

Мүнөө бүхы колхозойнгоо членүүдые 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбтэй ба ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр И. В. Сталинай Майн Нэгэндэ зорюулжа гаргаһан приказатай гүнзэгыгөөр танилсуулба.

Сталинска табанжэлэй түсэбтэй гүнзэгыгөөр танилсаһан колхозникууд полевой хүдэлмэриие эрхим һайн шанартайгаар агротехническэ богонихон болзор соо үнгэргэжэ, СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ дүрбэдэхи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ үндэр баян ургаса туйлажа, колхозоо баян ба колхозникуудаа шанга шадалтай болгохын түлөө тэмсэхэ социалистическэ уялгануудые абаһан байна.

Тэрээнһээ гадна, полевой стануудай дэргэдэхи улаан булангуудаар дайшалхы хуудаһанууд, ханын газетэнүүд гаргадаг, эндэ нүхэр И. В. Сталинай приказһаа болон сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбһөө һонирхолтой тоо баримтанууд абтажа бэшэгдэнэ. Мүн агитаторнууд полевой хүдэлмэри дээрэ ябагшад социалистическэ уялгануудаа хэрзэргээр дүүргэжэ байһаниинь тоо бүридхэлые зүбөөр гаргаха хэрэгтэ бригадирнуудта саг үргэлжэ бодото туһаламжа үзүүлдэг заншалтай.

Мүн Жаргалантын сомоной Тельманай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригадын залуу коммунистнууд нүхэд Д. Нимаева, Н. Иванова гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабарита нормые 110—120 процент хүртэр гүйсэдхэжэ, МТС соогоо түрүү бригадын нэгэниинь болоно.

Гэбэшье, зарим коммунистнууд-трактористнууд дээрэ дурсагдаһан нүхэд шэнгеэр хүдэлмэрилнэгүй. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг № 2 тракторна бригадын бригадир нүхэр Буянтуев, трактористнууд Н. Цыренов, Ц. Мункуев гэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ хожомдоһоор, тиимэһээ эдэ гээгдэнги трактористнууд колхозуудайнгаа хабарай хүдэлмэриие хаһа саг соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ ябадалда өөдтэй туһа хүргөөгүй байха юм.

Мүнөө полевой хүдэлмэриин шиидхэхы шатадаа ороод байха үедэ манай коммунистнуудай шухала зорилго хадаа энэ жэлэй тарилгые эхилхэһээ абаад эсэстэнь хүртэр амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэхэ ёһотой.

П. АНГАРОВ, Сэлэнгын МТС-эй партийна организациин секретарь.

Сталинай приказда стахановецуудай харюу

Гүрэнэй заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшадай коллектив СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл—1946 оной нэгэдэхи кварталай үйлэдбэриин түсэб 112 процент дүүргэһэн байгаа.

Мүнөө тус коллективэйхид СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр И. В. Сталинай түүхэтэ приказда харюу болгожо, үшөө ехэхэн амжалтануудые туйлахаар зорижонхой.

Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон нүхэр Шамси Мухомедовой хүтэлбэрилдэг цехын эрхим стахановец фрезеровщик Дедикова апрель һара соо даалгабарита нормоёо 169 процент дүүргэһэн юм. Мүнөө нүхэр И. В. Сталинай приказтай танилсаад байхадаа үшөө үндэр ажалай бүтээсэ туйлахаб гэжэ уялга абаад, үдэр һүнигүй эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилнэ.

Мүн тэрэшэлэн револьверщик нүхэр Конькова гэгшэ социалистическэ уялга абаха зуураа, ажалай үндэр бүтээсые туйлахаар зорижожо, сталинска приказай хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсажа, халаанайнгаа даалгабариие 400 процент хүртэр гүйсэдхэнэ.

Мүнөө тус заводой коллективэй дундахи социалистическэ мүрысөөн үшөө ехээр үргэдэжэ, үдэр ерэхэ тудам ажалай үндэр бүтээсэнүүд туйлагдана.

А. СОЛОМАТИН.

Социалистическэ мүрысөөе улам саашань үргэлжэлүүлһээр

Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ эдибхитэйгээр оролсоһон байгаа. Энээнэй ашаар тус завод шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1946 оной дүрбэн һарын түсэб 116,3 процент дүүргээ.

Паровозо-механическа цехын түрүү үрэмдэгшэ нүхэр Илья Данилович Шастун гэгшэ майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ жэшээтэ һайн амжалтануудые туйлаба. Энэ нүхэр Илалтын үдэрэй ба агуу ехэ вождь И. В. Сталинай приказай хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаха зуураа, халаанайнгаа даалгабариие 300—350 процент дүүргэһэн байна. Тиин тэрэ хадаа һүүлэй үдэрнүүдтэ ажалайгаа бүтээсые 350—400 процент хүртэр дээшэлүүлбэ.

Улаан Армиһаа табигдажа ерэһэн, мүнөө өөрынгөө хүшэн дүршэлтэ ажалдаа ороһон паровозо-бүтээлгын цехын стахановец нүхэр Ефим Митрофанович Шеховпов гэгшэ үдэр бүриингөө даалгабариие 185—315 процент хүртэр дүүргэнэ.

Мүн тэрэшэлэн тендерэй цехын сүүта слесарь нүхэр Денис Николаевич Онищенко гэгшэ майн 8-ай үдэр үдэрэйнгөө даалгабариие 315 процент дүүргэһэн ба ажалай бүтээсые мүнөө улам саашадань дээшэлүүлжэ байна.

Паровозо- бүтээлгын цехын коллектив социалистическэ мүрысөөндэ илаһан цех гэжэ габьяата алдараар заводой коллективэй дунда суурхаба. Цехынгээ коллективэй дунда ажалай эмхидхэлэй эрхим шадабариие харуулжа, хүндэтэй ба магтаалтай болоһон С. Молодых гэгшын хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай бригада социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Энэ бригада апрель һара соо үгтэһэн даалгабариие апрелиин 15-ай үдэр 100 процент дүүргээ. Мүнөө энэ коллективэйхид урда урдынхиһаа улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Бригадын бүхы членүүд һүүлэй үдэрнүүдтэ нормые 250—340 процент дүүргэнэ.

Заводой коллектив дүрбэдэхи сталинска табанжэлэй нэгэдэхи жэлэй үйлэдбэриин даалгабариие саг болзор соонь үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлые улам саашадань үргэлжэлүүлнэ.

Б. ДАНСОРУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Селендумын мотор-заһабарилгын заводой эрхим токарь Звягина А. А. (зүүн гарһаа), ба инструментальщик Гурлакова Ф. Эдэнэр болбол шэн габьяата ажалай түлөө медаляар шагнагдаһан байна.

И. Красавцевай фото.

Шэнэ табанжэл соо манай Бурят-Монголой баялигуудые шэнжэлэн ололго

Эхэ ороной арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб болбол тон түргэнөөр һэргээгдэжэ ба хүгжөөгдэжэ байгаа ажаүйлэдбэринүүдтэ түүхэй эдэй базануудые ехэ хэмжээгээр оложо үгэхэ хүндэтэ зорилгые манай шэнжэлэгшэдэй ба эрдэмтэдэй урда табина.

Манай республикын геологическа албанда хүдэлмэрилжэ байгаа шэнжэлэгшэдэй энэ харюусалгата зорилгые хүндэтэйгөөр ба нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, республикын ургажа байгаа ажаүйлэдбэридэ шухала түүхэй эдэй базануудые олошоруулха ба элбэгжүүлхэ зорилготой байһаниинь лабтай.

Манай Бурят-Монголой бүхы нютагууд болбол түүхэй эдэй баялигуудаар угаа баян. Гэбэшье тэрээнэй нилээд мэдээжэ хубинь шэнжэлэгдээгүй ба шэнжэлэгдээшье һаа манай ажаүйлэдбэридэ хэрэглэгдээгүй байна. Хада уулын ба газар дэлхэйн баялигууд болохо алтанай, графидай, туулганай, сагаан туулганай, зэдэй, түмэрэй, вольфрамай, молибденэй ба бусадай малтамалнууд болбол илангаяа Байкал далайн ба тэрээнэй шадарай үндэр уула хадануудта байһаниинь мэдээжэ. Энэ малтамалнуудые шэнжэлэн олохо ба саашадань үргэдхэхэ ябадал хадаа республикын арадай ажахые шэнэ табанжэл соо хүгжөөхэ хэрэгтэ мэдээжэ дээдэ һуури эзэлхэ байна.

Бурят-Монголой элдэб баялигуудай ба түүхэй эдүүдэй базануудые шэнжэлэн олохо ба бэлэдхэхэ хүдэлмэри Зүүн Сибириин геологическа управлениин хүдэлмэрилэгшэдтэ даалгагдаһан юм. Шэнэ табанжэлэй турша соо энэ управлени болбол манай республикын баялигуудые шэнжэлхэ талаар шэнжэлгын хэмжээ-ябуулгануудые нилээд ехээр үргэдхэхэ гэхэ гү, али элдэб газарай баялигуудые бэдэрэн олохо хүдэлмэринүүдые эрхилхэ байна.

Управлениин хараалһан түсэбэй ёһоор баялигуудай талмайн шэнжэлэлгын карануд табигдаха ба шэнэ шэнэ баялигуудые бидэрхэ байна. Энэ картанууд болбол республикын арадай ажахые хүгжөөхэ ба мүн тэрэшэлэн байгаалиин байдалые шэнжэлхэ, эсэстэ хада уулын ажаүйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ тон шухала удхашанартай болоно. Шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлдэ нэгэдэхи ээлжээндэ Баргажанай гүн ехэ тайга шэнжэлэгдэжэ, алтанай ажаүйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ ба тэрээнэй аргаболомжые тодорхойлхо байна. Энэ гүн тайга хадаа энэнэй урдахи шэнжэлэл дээрэһээ алта баянтай район гэжэ тодорхойлогдоһон байна. Гэбэшье энэ гүн тайга хадаа хүсэд дүүрэн шэнжэлэгдээгүй юм. Иимэһээ шэнжэлэлгын хэрэгтэ тусхай эрдэмтэд ба шэнжэлэгшэдые олоор гаргаха ябадал шухала болоно.

Хоёрдохи зорилго хадаа манай республикын ажаүйлэдбэридэ түүхэй эдэй баһа байгуулха хэрэгтэ тон шухала үүргэ эзэлхэ баялигуудые шэнжэлхэ ябадал эхилэгдэхэ юм. Энэ шэнжэлэлгэдэ элдэб хомор металлнууд ба илангаяа молибден гэжэ хомор металл бэдэрэн олохо ябадалда тусхай анхарал хандуулагдана. Мүн энэ ээлжээн соо Романовска дээрэ олдсоһон Витимдэхи малтамалые эсэслэн шэнжэлхэ ба мүн тэрэшэлэн элдэб үнэтэ ба үнгэтэ металлнуудай баялигуудые бэдэрхэ хүдэлмэринүүд ябуулагдаха болоно.

Гурбадахи зорилго хадаа Саян уулын зүүн захада тодорхойлогдоһон Буксиско боксидай малтамалые шэнжэлхэ ба ашаглалгада тушааха хүдэлмэри ябуулха ёһотой болоно. Бүхы Зүүн Сибирь болбол хүнгэн сагаанай баялигуудаар хомор байһан туладаа энэ зорилгые бүхы хэмжээгээрынь үргэдхэхэ ёһотой.

Эсэстэ дүрбэдэхи харюусалгата зорилго хадаа Бурят-Монголой баялигуудые саашадань шэнжэлэн олохо ба үргэдхэхэ хэрэгтэ, мүн республикын бүхы ажаүйлэдбэриие хүсэд дүүрэн нютагай түлишөөр хангахын түлөө шулуу нүүрһэнэй малтамалнуудые үргэдхэхэ юм. Баргажанай ба Баунтын аймагуудта шулуу нүүрһэнэй базан үгые байгуулха хэрэг хадаа эгээл шухала удхашанартай. Ушарынь эдэ хадаа тон холын аймагууд болоно. Эндэ 1946 оной турша соо шулуу нүүрһэнэй баялигуудые шэнжэлгын хүдэлмэри эмхидхэгдэн ябуулагдажа, ерэхэ сагта табигдаха түмэрзамай паровозуудые өөрынгөө нүүрһэнэй базаар хангаха арга-боломжо олгогдохо юм.

Дээрэ хэлэгдэһэн зорилгонуудһаа гадна, республикын шэнжэлэгшэд ба эрдэмтэд болбол Бурят-Монголой арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ алхам болохо бусад шухалын шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ даалгабаритай байна.

Мүнөө республикын шэнжэлэлгын хүдэлмэришэд ба эрдэмтэд болбол урдаа табигдаад байһан зорилгонуудые бэелүүлжэ эхилээ. Тэдэнэр хадаа шэнэ табанжэлэй нэгэдэхи жэлдэ гүрэн түрын удхашанартай даалгабариие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ уялгатай байна!

С. ОЧИРОВ, ВКП(б)-гэй Обкомой ажаүйлэдбэриин таһагай инструктор.

20 гектарта сад таригдахань

Манай республикын байгаалиин уларилай байдалай ямаршье муу байбал жэмэстэ модон һайнаар эдеэшэжэ шададаг байна гээшэ. Энээниие туйлахын тула һалхинһаа хамгаалха халхабша хэхэ, сад хараха харууһалхадаа агротехническэ гурим заабариие тон зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй гээшэ.

Шэнэ табанжэлдэ ажалшадай ажаһуудалые улам һайжаруулхын зорилгоор колхозуудта сад тариха ябадалые хүгжөөхэ тухай БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол гаргаһан байна.

Манай республикын колхозуудта Сэлэнгын ба Улан-Удын питомнигуудһаа жэмэстэ модонуудые абажа, мүнөө жэлдэ 20 гектар талмай дээрэ сад тариха байна. Гадна эдэ питомнигууд колхозууд, албахаагшад ба хүдэлмэришэдтэ 2000 хэһэг жэмэстэ модо худалдаха юм.

Республикын колхозууд ба ажалшадые тарилгын жэмэстэ модоор гүйсэд хангахын тула 2,5 гектар талмай дээрэ жэмэстэ модоной гурбадахи 3-дахи питомник саашанхи жэлнүүдтэ байгуулагдаха.

А. ТАРСКИЙ.

ТҮМЭР-ХАРГЫН ТРАНСПОРТ ШЭНЭ ТАБАНЖЭЛДЭ

Советскэ Союз хадаа түмэрхаргын агууехэ держава мүн гэжэ тоологдохо эрхэтэй. Манай ороной бэе бэеһээн эгээл холын районууд—Номгон океанһаа Балтида хүргэр, Каспиин ба Хара далайнуудһаа Хойто Мүльһэтэ океан хүртэр хоорондоо булад замаар холбоотой. СССР-эй түмэр харгынуудые бултыень һунаагаа хада утань 113.000 километр болоно.

«Хэдэн олон тоото областьнууд ба районуудаа нэгэдүүлэн холбоһон түрүү классна түмэрхаргын транспортгүй һаань СССР-ые гүрэн гэжэ бодохын аргагүй байха һэн» гэжэ нүхэр Сталин 1935 ондо түмэрхаргынхидтай Кремль соо хэһэн уулзалга дээрэ хэлэһэн байна.

Большевистскэ парти, Советскэ правительство, нүхэр Сталин өөрөөшье түмэрхаргын транспортые арадай ажахын тон шухала һалбаринуудай нэгэниинь мүн ба ороноо хамгаалха агуу хүсэтэ зэбсэг болоно гэжэ сэгнэн, энээн тухай тон ехэ оролдолго гаргаһан ба гаргажа байна.

Шэнэ табанжэл тухай гараһан хуули хүнгэ ажаүйлэдбэри ба түмэрхаргын транспортые түрүүшын ээлжээндэ һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ гэжэ хараална. Түмэрхаргын транспортда айхабтар ехэ зөөри—40,1 миллиард түхэриг—табигдаха юм.

Энэ суммаһаа 9 миллиардынь транспортда ябаха состав нэмэлгэдэ, 7 миллиардһаа үлүү түхэригынь түмэрхаргын шэнэ лининүүдые барилгада, 6 миллиард гаран түхэригынь замай ажахы ба хүүргэнүүдые барилгада гаргахаар бодомжологдонхой. 3,5 миллиард түхэриг хүртэр хоёрдохи зам барилгада, 1,3 миллиард тухай түхэриг харгынуудые электрификацилгада һомологдоно. Түмэрхаргын һалаануудые, станцинуудые хүгжөөлгэдэ, вокзалнууд ба паровозно депонуудые, хэдэн паровозо-заһабарилгын ба вагоно-заһабарилгын заводуудые барилгада нилээд ехэ зөөри гаргашалагдаха юм. Немецко-фашистска булимтарагшадай һандаргаһан түмэрхаргын ажахые һэргээн бодхоолгодо мүн ехэ гаргаша хэрэгтэй. Немецүүд хадаа транспортда айхабтар ехэ гай хохидол ушаруулаа. 65 мянган километр түмэрхаргын зам бүримүһэн һандаргагдаһан, 13 мянган түмэрхаргын хүүргэнүүд үй бута сохигдоһон, 4 мянгаһаа үлүү станцинууд эбдэгдэһэн, 317 паровозно депонууд, 129 паровозо-заһабарилгын ба вагон заһабарилгын заводууд үгы хэгдэһэн байна.

Дайнай үедэ советскэ түмэрхаргынхид өөһэдынгөө героическа ажалаар бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Немецүүдэй добтолгоһоо гэмтэһэн магистральнуудые тэрэ доронь заһажа, Улаан Армиин добтолгото ябуулгануудые түргэн бушуугаар хангажа шадаһан юм. Гэбэшье эдэ харгынуудай ехэнхинь саг зуура байхаар заһагдаанхай. Немецүүдэй һандаргаһан түмэрхаргын ажахые капитальнаар һэргээн бодхоохо гэһэн зорилго табигдана.

Табанжэлэй түсэбөөр транспортын хэрэглэлдэ һомологдоһон ехэ мүнгэн зөөри хадаа һэргээн бодхоохо хүдэлмэриин программые гүйсэд бэелүүлхэдэ, шэнэ шэнэ түмэр харгынуудые үргэнөөр байгуулхада болон мүн манай транспортые техникээр зэбсэгжүүлхэдэ шухала зүг уруу ошоһон түмэрхаргын лининүүдэй поезднуудые олоор ябуулжа шадаха резерв бии болгохо юм.

Шэнэ табанжэлэй жэлнүүдтэ манай хүндэ индустри болбол 6000-һаа үлүү шэнэ паровоз, хэдэн зуун электровоз ба тепловоз, хахад миллион шахуу шэнэ грузовой вагонуудые транспортда үгэхэ. 7230 километр шэнэ түмэрхаргын линии байгуулха, 12500 километр хоёрдохи зам һэргээн бодхоохо ба табиха, 5325 километр түмэр харгые электрификацилха гэжэ түсэблэгдэнхэй. Урал ба Сибириин, Кузбасс—Омск—Челябинск—Уфа, Караганда—Акмолинск—Карталы, Богословск—Свердловск—Челябинск гэжэ электрификацилха хүдэлмэри илангаяа ехээр хэгдэнэ. Эдэ харгынуудаар түрибэлгүй ехэ нүүрһэн, руда, металл, модон, барилгын материалнууд, таряа талхан зөөгдэнэ. Электрификаци хадаа шэрүүн хүйтэн убэлэй сагта эдэ харгынуудай һаадгүй хүдэлхые хангаха ба ашаа шэрэлгые нилээд ехэдхэхэ арга олгохо юм.

Табанжэлэй түсэб вагоной эрьесые мүн нилээд түргэдхэхые хараална. Энээниие бодомжогүй шэрэлгэнүүдые усадхажа, түмэр харгынууд ба ажаүйлэдбэриин предприятинуудта ороһон замууд дээрэ ябадаг составай хэрэггүйгөөр угаа удаан байдаг ушарые болюулжа, дүүргэхэ болоно. Нэгэ ашаа шэрэлгэһээ нүтөөгдэдөө хүрэхэ вагоной эрьесын нэгэшье үдэрөөр түргэдөө хаданъ манай бүхы түмэр харгынуудай нэгэ сүүдхэ соохи ашалга 6 мянган вагоноор ехэдэжэ шадана гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажахын гаргаха эдлэлэй хэлбэришэгүй ургалта хадаа элдэб бүхы транспортнуудта ашаа эрьесэ нилээд ехэдхэхые эринэ. 1950 ондо бүхы ашаанай эрьесэ 675,5 миллиард тонно-километр ондоогоор хэлэхэдэ дайнай урда тээхиһээ 36 процент үлүү болоно. Энэ тооһоо 532 миллиард тонно-километрынь түмэрхаргын транспортда хүртэнэ. Иимэ даабари дүүргэхын тула түмэрхаргынхид сүүдхэ соохи ашалгаа 115 мянган вагондо хүргэхэ ёһотой.

Манай түмэрхаргын транспортые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ перспективэ иимэл даа. «Транспорт ба хэлхээ холбоон Советскэ Союзай бүтээн гаргаха хүсые хүгжөөхэ ябадалда дүхэм болохо ёһотой» гэжэ нүхэр Вознесенский СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлэһэн элидхэл соогоо тусгаар залгаа һэн. Транспортын һонор тодо хүдэлмэриһөө ажаүйлэдбэриин, хүдөө ажахын ба товарооборотын хүгжэлтэ, советскэ хүнүүдэй ажабайдалые һайжаруулха ябадал олон талаараа дулдыдана. Транспорт хадаа ажаүйлэдбэриие түүхэй эдээр, түлеэ түлишөөр, хүдөө ажахые үрһөөр, горючаар, машинаар, үтэгжүүлгээр хангана; бэлэн болоһон продукци зөөхэ, Советскэ наймаанай үргэжэн хүгжэхэ ябадалда туһална. Ажаүйлэдбэри хүдөө ажахы хоёр продукци ба үргэн хэрэглэлэй товар гаргалгаяа зогсолтогүй ехэдхэнэ,—эдэ бүтэдые саг соонь хэрэглэгшэдтэнь абаашаха хэрэгтэй.

Транспорт хадаа арадай ажахын ургалтада эдибхитэйгээр туһалхын тула ажаүйлэдбэритэй адлихан хүгжэхэһөө гадна үшөө түрүүлэн хүгжэхэ ёһотой. Ажаүйлэдбэри өөрынгөө ээлжээндэ али болохоор энээндэнь туһалха ёһотой: паровоз, вагон, рельс, хүүргэдэ хэрэглэгдэхэ металлическа формо, модо, цемент, шэл үгэлгөө түргэдхэхэ, локомотивуудта түлихэ түлишын шанарые һайжаруулха, харгынуудай ритмичнэ хүдэлмэридэ түбөг ушаруулхагүйн тула предприятинуудтаа ороһон замуудые гуримтай болгохо. Манай ажаүйлэдбэриин транспортда үгэхэ юумэнүүдэй айхабтар ехэ хэмжээтэй байһаниие иимэ жэшээ дээрэһээ мэдэжэ болоно: замай ажахыда 50 мянган километр шэнэ рельс, 185 миллион шэнэ шпал хэрэгтэй.

Түмэр харгынуудые түрүү техникээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ научно-шэнжэлэлгын институдууд, эрдэмтэд, стахановецууд, үйлэдбэриин новаторнууд нилээд ехэ удхашанартай юм.

Манай транспорт хадаа амгалан сагай условидо шэрэлгэ хэхэ гүрэнэй даабариие дүүргэжэ шадаха шадалаа алдангүйгөөр дайнһаа гараа. Табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хүдэлмэринүүдээ ябуулхынгаа хамта түмэр харгынууд һайн, зогсолтогүй механизм шэнгеэр хүдэлжэ ашаа шэрэлгынгээ оперативна түсэбые наринаар дүүргэхэ гэһэн зорилго мүнөө байна.

И. КИРЮШКИН.

ЭРХИМ ҺАЙН ҮҮСХЭЛ

Парти ба правительство Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ эхэ эсэгээ алдажа үншэрһэн ба мүн Улаан Армида алба хэжэ байһан советскэ сэрэгшүүдэй хүүгэдтэ халуун анхаралаа табидаг байна.

Бидэнэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ эхэ эсэгээ алдажа үншэрһэн хүүгэдые бүгэдэарадай халуун анхаралаар хүреэлхэ ёһотойбди.

Энэ талаар һайн жэшээ харуулжа байһан эмхи зургаанууд бии байха юм. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй областной комитет хүүгэдэй байшанда 118 хэһэг хүнжэл бэлэг үгэһэн байна. Мүн хүүгэдэй байшангай заһабари хэхэдэ ВКП(б)-гэй горком али болохо туһаламжа халуунаар үзүүлдэг байгаа.

Энэ талаар тон халуун эжы абын анхарал Монгол Арадай Республикада хүдэлмэрилжэ байһан советскэ гражданинуудай эмэгтэйшүүд үлэмжэ ехээр гаргадаг байха юм. Эдэнэр Читын хүүгэдэй байшангые харгалзалгадаа абаһан байбашье, Улаан Армиин 28 жэл гүйсэһэнэй ойгоор дашарамдуулжа мүн Улан-Удын № 1 хүүгэдэй байшанда тэдэнэй тусгаар түлөөлэгшэд ерэжэ тон ехэ бэлэг машинаар асаржа үгэһэн байна. Жэшээлхэдэ 515 килограмм нэгэдэхи сортын сагаан гурил, манна крупа—703 килограмм, сахар—40 килограмм, элдэб янзын печени пряник—509 килограмм, һүнэй тоһо—21 килограмм ба бусад хэдэн зүйлэй продуктнууд бии. Гадна 63 майка, 570 метр бүд, 562 паар оймһо, 320 бээлэй, 27 паар ботинка гэхэ зэргын элдэб юумэ асаржа үгэһэн байгаа.

Монголдохи советскэ гражданинуудай эмэгтэйшүүд гайхамшагта эхилэлгээ үргэлжэлжэ, Илалтын һайндэрээр дашарамдуулжа энэ хүүгэдэй ба шангай хүүгэдтэ тон ехэ бэлэг асарба, Эдэнтэй хамта Монгол Арадай республикын МВД-гэй коллектив өөһэдынгөө бэлэг эльгээлсээ. Эдэ бэлэгүүд соонь 106 паар ботинка, 53 паар сабхи, 505 метр бүд, 550 хэһэг нюурай мылэ, 54 паар трусигууд, 32 платье, 3 убэлэй пальто гэхэ зэргын элдэб эд бараан бии. Гадна 662 килограмм сагаан гурил, 85 килограмм сахар, 390 хэһэг шоколад, 260 килограмм печени, пряник, 317 килограмм элдэб конфетэнүүд, хатаалан зөөхэй 90 килограмм ба бусад хэдэн олон зүйлэй эдеэ-хоол хоёр машинаар асарба.

Монголдохи советскэ гражданинуудай эмэгтэйшүүдэй коллектив хүүгэдые Илалтын үдэрөөр амаршалжа, тэдэнэртэ бэшэг эльгээгээ. Эжы абын халуун анхарал табидаг байһандань Монголдохи советскэ гражданинуудай эмэгтэйшүүдэй ба Монгол Арадай Республикын МВД-гэй коллективүүдтэ гүнзэгы баясхалан хүргэһэн харюугай бэшэг хүүгэдэй байшангай бүхы коллектив тэдэнэй түлөөлэгшэд А. С. Киянец ба Дулма гэгшэдтэй дамжуулба.

Монголдохи советскэ гражданинуудай эмэгтэйшүүдэй гайхамшагта үүсхэлые халуунаар дэмжэн абажа, хүүгэдэй байшангуудта хүмүүжүүлэгдэжэ байһан хүүгэдые эжы абын халуун анхаралаар хүреэлхэ манай бүхы олониитын патриотическа зорилго болоно.

Г. ДАНЗАНОВ.

УЛАН-УДЫН СЭМБЫН ФАБРИКА

Шэнэ Сталинска табанжэл соо эгээн түрүүн үйлэдбэридэ үгтэhэн манай республикын предприятинуудай нэгэн

★ ★ ★

Сэмбын фабрика 1946 ондо

120

мянган метр сэмбэ нэхэжэ гаргаха юм.

Дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлдэ Эхэ ороной зүүн зүгтэ, түрүүшын сэмбын томо фабрика манай республикын столицада баригдажа, ашаглалгада тушаагдаба.

Сэмбын фабрика болбол жэл бүридэ 808 мянган метр сэмбэ ба ноохото бүд нэхэхэ шадалтай юм. Энэ фабрика нэгэдэхи ээлжээнэй барилгые дүүргээд, хоердохи ба гурбадахи ээлжээнэй барилгые 1946 он соо дүүргэхэ ëhотой. Гэбэшье энэ жэлэй турша соо республикын ажалшадта 120 мянган метр сэмбэ нэхэжэ үгэхөөр хараална.

Мүнөөдэр, манай „Бурят-Монголой Үнэн" болбол Улан-Удын сэмбын фабрикын барилгашадай ба бүд нэхэгшэдэй хэhэн бүтээhэн хүдэлмэриие, саашанхи зорилгонуудые тодорхойгоор харуулжа, өөрынгөө хуудаhанда толилбо.

★ ★ ★

Сэмбын фабрика 1947 ондо

808

мянган метр сэмбэ нэхэхэ хүсэтэй болтороо үргэдхэгдэхэ юм.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН YҮРГЭ БА СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

...брикын дэргэдэхи партийна органи...и болбол өөрынгөө бүхы хүдэлмэриие ...лмэришэдэй ба албахаагшадай дунда ...тационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие ...рүүлхэ хэрэгтэ, ажалай эмхидхэлые ...р табиха ба бүтээсые үргэхэ хэрэг...рүүлэн ябуулhан байна.

...ммунистнууд М. Васильченко, К. ...ых, И. Михалев, Д. Жугдуров, Черноиванов ба бусад фабрикые ба... эхилhэнhээ захалаад мүнөөдэр ...эр үйлэдбэри дээрээ хүдэлмэрилхэ... ажалай бүтээсын жэшээтэ hайн ...лтануудые түйладаг ба бүхы хү...рилшэдэй дунда агитационно-ойл...мжын хүдэлмэриие толгойлон ябана ...юм.

...най партийна организаци болбол ...н түрүүндэ 10 хүрэхэгүй ВКП(б)-... членүүд ба кандидадуудhаа бүри...н байгаа hаа мүнөөдэр 25 членүүд ...кандидадуудтай болоод байна. 1946 ...н турша соо дүрбэн эрхим стахановецүүд партиин членд ба кандидатта ...ба. Мүнөө дүрбэн эрхим стахановецүүд партиин членд орохоор бэлдэжэ ...

Партийна организаци болбол мүн комсомольско организациин хүдэлмэридэ өөрынгөө анхаралые саг үргэлжэ хандуулдаг байна.. Үнгэрэгшэ жэлдэ эмхидхэгдэhэн комсомольско организаци болбол мүнөөдэр 36 членүүдтэй болоо. Эрхим стахановецүүд-комсомолецүүд В. Чужакин, Е. Бартанова, Селевестрова гэгшэд бүд нэхэлгын станогууд дээрэ хүдэлмэрилхэдөө ажалай бүтээсые үргэжэ жэшээтэ hайн амжалтануудые түйлана.

Мүнөө 7 коммунистнууд ба 6 комсомолецүүдые хабаадуулан ВКП(б)-гэй истори шудалхын түлэ hуралсал эмхидхэгдээ. Мүн тэрэшэлэн «СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуулиие» шудалхын түлөө дүрбэн кружогууд эмхидхэгдэhэн байна. Энэ кружогто фабрикын бүхы коллектив хабаадуулагданхай.

Партийна организаци болбол саашадаа агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие улам hайжаруулжа, фабрикын хоёрдохи ба гурбадахи ээлжээнэй барилгын хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготой.

А. ВАМПИЛОВА,
партийна организациин секретарь.

...үд нэхэлгын түхеэрэлгэнүүд ба тэрээнэй хэмжээнүүд

...най сэмбын фабрикын түрүүшын ...ээнэй барилганууд ба түхеэрэлгэ... дүүргэгдэжэ ашаглалгада тушааг... Хараалагдаhан проектын ёhоор ма... фабрика хадаа ноохо болбосоруулдаг ...парат, 7 селефакторнууд ба сэмбэ ...ын 72 станогуудтай болохо юм. ...ние хүсэд дүүрэн тодхоод байхадаа ...э 808 мянган метр бүд ба сэмбэ ... гаргаха ёhотой байнабди.

...д нэхэлгын ажал хадаа тон hонир... асуудалнуудай нэгэн болоно. Нэн ...шэ манай фабрика болбол бүд нэ...э хэрэглэгдэхэ түүхэй эдүүд—ноо...арhа, хуушан хүбсаhа тушаан ... байна. Энээниие хэдэн янзын ...үүдтэ ба аппарадуудта болбосо...а, эсэстээ утаhан болгожо ээрэдэг ...үдээрынь бүд нэхэлгын тусхай ...то табижа сэмбэ гү, али ноохон ...үйлэдбэрилэн гаргадаг юм.

... бүд нэхэлгын станогто нэхэгдэ...үд саашадаа хэдэн цехүүдтэ орожо, ... тусхай шанар, үнгэ олгоходоо ... Бүд нэхэлгын станогhоо гаргаг... байхадаа угаагдаха, химическэ ... орохо, удаалуулан будагдаха ...гдэжэ эбхэгдэдэг юм. Эдэ бүгэ... амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ... бүхы түхеэрэлгэнүүдые hай...рхохо, тиихэтэй хамта бүхы хү... механизацилха ябадал тон ... болоно.

... эдүүдые тушаан абаха зуур а... үйлэдбэридэ бэлэдхэхэ ябадал ... ехэ удхашанартай. Мүнөө манай ... болбол жэлдээ 900 мянган кило... ноохо уриха ба арилгаха шадал...тай станогуудай түхеэрэлгэ тодхоо. Энэ хадаа фабрикын бүхы бүд нэхэлгын станогуудые хангаха байна. Гэбэшье станогууд, түхеэрэлгэнүүдэй болон цехүүдэй үргэдхэгдөөд байхада хэрэгтэй хэмжээндэ ноохо болбосоруулан үгэжэ шадахагүй.

Фабрикын бүхы түхеэрэлгэнүүдые хүсэд шадал соонь хүдэлмэрилүүлхын түлөө бүд нэхэлгын дээдэ дүй дүршэлтэй болоhон кадрнууд тон олоор хэрэглэгдэхэ юм. Иимэ дээрэhээ манай хүдэлмэриие гол түлэб кадрнууд шиидхэхэ байна. Энээнэй урда тээ, фабрикын баригдажа эхилхэ үедэ Бурят-Монголой республикаhаа 100 гаран эдир залуушууд бүд нэхэлгын московско фабрикануудта эльгээгдэжэ, тэндэ бүд нэхэлгын дүй дүршэлдэ hуралсаhан ба мүнөө бусан ерээд, фабрика дээрээ хүдэлмэрилжэ эхилээ. Эдэнэр хадаа манай фабрикын түрүүшын гол хүдэлмэриин хүсэн болоод байна. Тиигэбэшье эдэнэр тодхогдоод байгаа бүхы станогууд түхеэрэлгэмнай хангажа шадахагүй болоно.

Иимэ дээрэhээ манай фабрикын дэргэдэ 100 эдир залуушуудые хабаадуулhан ФЗУ-гэй hургуули эмхидхэгдэбэ.

Кадрнуудые бэлэдхэлгэ, фабрикын аппарат, станогууд түхеэрэлгэ тодхолго дээрэ эрхим мастернууд нүхэд П. Сиваков, Пвкин гэгшэд тон ехээр оролдоно.

Манай коллектив болбол фабрикынгаа барилга, станогууд түхеэрэлгые тодхолго, кадрнуудые бэлэдхэлгые улам саашаланьүшөө эршэмтэйгээр ябуулха шухалын шухала зорилготой.

И. ЖИРНОВ, Сэмбын фабрикын главна инженер

Бурят-Монголдо байгуулагдаhан бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэриин түрүүшын фабрика

(Сэмбын фабрикын директор Е. Засловтай хөөрэлдөөн).

Дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй туршада ажалшан арадай ажабайдалые hайжаруулха ба тэдэнэрэй шухала эрилтэнүүдые хангахын түлөө үргэн хэрэглэлэй эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлые элбэгжүүлхэ асуудалда манай парти ба правительство болбол тусхай анхарал хандуулhан байна.

1950 ондо бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэри хадаа 5 миллиард метр элдэб янзын бүд үйлэдбэрилэн гаргаха ёhотой юм. Табанжэлэй турша соо Эхэ ороной томо томо городуудта—Ярцевта, Калининда, Ленинградта, Серпуховода, Клинцыдэ, Оршодо, Витебскдэ, Харьковта, Одессэдэ ба бусад городуудта байгаа бүд нэхэлгын томо фабриканууд hэргээн бодхоогдохо ба тэрээнэй түхеэрэлгэнүүд үргэдхэгдэхэ юм. Мүн тэрэшэлэн энэ жэлэй туршада Краснодарда, Минскдэ ба манай Бурят-Монголой столица Улан-Удэ городто баригдажа байгаа фабриканууд ашаглалгада тушаагдаха байна.

Ямаршье предприяти хадаа түүхэй эд, түлеэ түлишэ, электричество, уhанай базаар, түмэрзам ба бусад зам харилсаагаар хангагдаад байгаа hаа, өөрынгөө бүхы хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэдэгынь лабтай. Мүн тэрэшэлэн дээдэ шадабаритай хүдэлмэришэдэй кадрнууд бүхы асуудалые шиидхэдэг байhаниинь элитэ. Манай сэмбын фабрика хадаа иимэнүүд юумээр хүсэд хангагданхай. Улан-Удэ городто иимэ фабрика бариха ябадал хадаа илангаяа шухала болоно. Ушарынь, манай республика хони ба ямаагаар тон баян.

Сэмбэ нэхэлгэ хадаа тон hонирхолтой хүдэлмэри мүн. Гансахан лэ хонинной ноохоор сэмбэ нэхэдэг бэшэ, харин саарhан ба бусад түүхэй эдүүдhээ hайн шанартай сэмбэ нэхэжэ болохо байна. Хэрэглэлhээ гараhан хуушан хүбсаhа тусхай аппарадуудта болбосоруулаад, тэрээндэ ноохо ба бусад зүйлнүүдые холижо дахин бүд гү, али сэмбэ үйлэдбэрилжэ болоно.

Манай фабрикын коллектив болбол фабрикынгаа бүхы барилгануудые дайнай жэлнүүдтэ эхилhэн болобошье, гол түлэб барилга бодхоолго ба станогууд түхеэрэлтые тодхолгые дайнай hүүлэй, энхэ амгалан сагай үе соо эршэмтэйгээр ябуулаа. 1946 оной эхилhэнhээ хойшо манай бүхы барилгашад болбол майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ. фабрикын түрүүшын ээлжээнэй барилгые майн 9 болтор дүүргэхэ гэhэн уялга абаhан юм. Тиин абаhан уялгаяа болото дээрэнь үлүүлэн дүүргэжэ, Илалтын үдэртэ ноохо болбосоруулдаг нэгэ аппарат, 4 селефактор, бүд нэхэлгын 14 аппарадые ашаглалгада тушаагаа. Энэ хадаа манай коллективэй түйлаhан амжалтые тодорхойлно..

Мүнөө хоёрдохи ээлжээнэй барилга ба түхеэрэлгэ эхилээ. Май ба июнь hара соо манай фабрика болбол бүд будадаг цехын барилга ба түхеэрэлгые дүүргэхэ, мүн бусад цехүүдэй түхеэрэлгые түгэсхэхэ ёhотой юм. Энээниие дүүргээд байхадаа бидэнэр фабрикынгаа түгэсхэлэй ба эгээл харюусалгатай, орёо бэрхэ hүүлшын ээлжээнэй барилгые эхилхэ байнабди.

Энэ үе соо, тайлбарилан халэхада, июль hараhаа декабрь хүртэр фабрикынгаа бүхы барилгые бодхоожо, станогууд түхеэрэлгые тодхожо сүм дүүргээд 1947 ониие угтаха ёhотойбди. Энэ хадаа 1947 ондо манай фабрикые бүхы хүсөөрэнь хүдэлмэрилүүлхэ арга-боломжо үгэхэ юм.

1946 оной турша соо манай коллектив болбол барилга түхеэрэлтэ ябуулха кадрнуудые бэлэдхэхэ, тиигэхэ зуураа бүд нэхэлгые шудалжа, республикын ажалшан арадта 120 мянган метр сэмбэ үгэхэ ёhотой байна.

Манай фабрика ямар түсэбтэйб гэжэ асууха болоо hаа удаадахи баримтанууд тодорхойлон харуулна. Хэрбээ ноохо болбосоруулдаг 8 аппарат, 2336 ээрүүлтэй 7 селефактор гэжэ аппарат, сэмбэ нэхэлгын 72 станок хоёр халаан соо хүдэлмэрилүүлээд байгаа hаа манай фабрика жэлдээ 808 мянган метр сэмбэ үгэхэ юм. Хэрбээ манай эхэ ороной бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэри 1950 ондо 159 миллион метр элдэб бүд үгэхэ ёhотой байгаа hаань энээндэ манай Улан-Удын фабрикын ямар hуури ба ямар үүргэ эзэлхэ байhыень таанар тодорхойгоор мэдэнэт.

Манай фабрика болбол түрүүшын үедэ «А» маркын сэмбэ ба «Прогресс» гэжэ ноохо бүд нэхэн гаргаха юм. Сэмбын нэгэ метрнь 880 грамм шэгнүүртэй байха, иимэhээ, энэ, сэмбээр эрэшүүдэй ба эхэнэрнүүдэй пальто оёжо болоно. Ноохон бүдэй шэгнүүр хадаа нэгэ метрэнь 610 грамм байха юм. Энээгээр мүн лэ костюм ба хабар зунай пальто оёжо болоно. Гаргаhан сэмбэ ба ноохон бүдүүдые хара, хүхэ, хүрин будагуудаар будаха байнабди.

Фабрика болбол гансахан лэ дээрэ хэлэгдэhэн маркын сэмбэ ба бүд нэхэхэ бэшэ юм. Манай республика дотор hайхан ноохотой үүлтэртэ хонид элбэг гээшэ. Тиимэдэ элдэб үнгэтэй hайн шанартай бүдүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха арга-боломжотой ба бүд нэхэлгын станок түхеэрэлтэнүүдтэйбди.

Энэ бүхые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө фабрикын хүдэлмэрилэгшэд ба партийна комсомольско организацинууд болбол дээдэ шадабаритай кадрнуудые бэлэдхэхэ ба бүхы хүдэлмэришэдэй дунда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө хүдэлмэриин эмхидхэл бүридхэлые hайжаруулжа захалаа.

Манай сэмбын фабрикын бүхы коллектив дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй хууляар зоригжуулагдан Эсэгэ оронойнгоо ажалшан арадай ажабайдалые hайжаруулхын түлөө саашадаа улам эршэмтэйгээр тэмсэхэ ба ажалай жэшээтэ hайн амжалтануудые түйлаха байhаниинь лабтай

Түрүүшын мянган метр сэмбэ

Бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэри болбол Сталинска дүрбэдэхи табанжэл соо нилээд ехээр үргэдхэгдэжэ ажалшан арадай шухала эрилтые хангаха зорилготой болоно. Манай сэмбын фабрика хадаа Эхэ ороной зүүн районуудта бодхоогдоhон түрүүшын фабрика ба Сталинска табанжэлэй түрүүшын эхин дээрэ ашаглалгада тушаагдаба.

Би, 1921 онhоо хойшо 1945 он болтор Брянска областиин Ленинэй нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын фабрика дээрэ юрын бүд нэхэгшээр хүдэлмэрилөөб. Бүд нэхэлгын ажал хадаа юрын ажалтай жэшэжэ болохогүй, тон орёо ажал гээшэ. Тиимэhээ энээниие шудалаад байхадаа ажалай дээдэ шадабаританай нэгэн болохо юм.

1945 ондо намайе энэ фабрикада мастерар эльгээhэн ба минии гол зорилго хадаа бүд нэхэлгын станогуудые тодхон hуулгаха, энээндэ хүдэлмэрилхэ кадрнуудые бэлэдхэхэ гэhэн ябадалда байгаа. Бидэнэр үшөө 1945 оной эсэсhээ хойшо түрүүшын станогуудые тодхон hуулгажа эхилhэн байнабди. Иигэхэ зуураа, манай коллектив болбол советскэ арадай илалтын hайндэр хүртэр бүд нэхэлгын 14 станогуудые ашаглалгада тушаагаа. Мүн энэ станогууд дээрэ хүдэлмэрилхэ бүд нэхэгшэд—дүй дүршэлтэд бэлэдхэгдээ. Би өөрынгөө хүсөөр үйлэдбэриин дүршэл дээрэ 6 эдир залуушуудые бүд нэхэлгын мэргэжэлдэ hургааб. Теэд тэдэнэр мүнөө бүд нэхэлгын станогууд дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Манай цех болбол hуралсалай ба бүд нэхэлгын станок түхеэрэлтэнүүдые тодхолгын үе соо мянга гаран метр эрхим шанартай сэмбэ нэхэhэн байна. Мүнөө түрүүшын болбосоруулгада ороhон түүхэй эдлэлые цехтээ тушаан абажа бүд нэхэлгын хүдэлмэриие эхилхэ сагнай ерээ.

Бурядай залуу басагад М. Тараева, Е. Батарова, М. Аюшиева гэгшэд Москвагай бүд нэхэлгын фабрикануудай дэргэдэ эмхидхэhэн hуралсалда ошожо үйлэдбэриин дүй дүршэлые hуралсан ерэhэн ба мүнөө ажал хүдэлмэри дээрээ жэшээтэ hайн амжалтануудые түйлажа байна.

Манай цехын коллектив болбол бүд нэхэлгын станогуудые бүгэдыень тодхожо дүүргээдүй. Иимэhээ май ба июнь hарануудта хоёрдохи ээлжээнэй барилгын үедэ бүд нэхэлгын станогуудые бултыень тодхохо ба ашаглалгада тушааха зорилготой.

П. СИВАКОВ, Бүд нэхэлгын цехын мастер.

Сэмбын фабрикын стахановецууд иигэжэ хөөрэнэ

МАРИЯ АЮШИЕВА—стахановка (аппаратчица)

Би Заиграйн аймагай Ацагад нютагта 1927 ондо түрөө hэм. hургуулида ябажа табан класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлдэ бүд нэхэлгын дүй дүршэлые hуралсаха хүсэл зориг намда түрэhэн юм. Тиин Улан-Удын сэмбын фабрикын барилгын ябажа байха үедэ, Москва город эльгээгдэжэ Майн 1-эй нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын фабрика дээрэ жэл дүрбэн hара соо hуралсалда байгааб. Мүнөө бүд нэхэлгын түүхэй элдэлгэ болбосоруулдаг аппарат дээрэ хүдэлмэрилжэ байнаб.

Энээнэй урда тээ ажалай даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа hаа, саашадаа өөрынгөө мэргэжэлые hайжаруулжа ажалай бүтээсые улам ехээр дээшэлүүлхэб.

ТИМОФЕЕВЭЙ хүбүүд—ВАСИЛИЙ ба ПЕТР—эрхим каманщигууд

Бидэнэр фабрикын фундаментын шулууе түрүүлэн табилсажа эхилээ hэмди. Манай хүдэлмэриие мүнөөшье таанар хаража байнат. Энэ фабрика дээрэ хэдэн жэл хүдэлмэрилhэн ба саашадаашье урданайхиhаа үшөө hайнаар хүдэлмэрилхэмнай лабтай.

Мүнөө фабрикын түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүргэгдэжэ хоёрдохи ээлжээнэй барилганууд эхилээ. Энэ жэлдэ бүд нэхэлгын цехүүдые үргэдхэхэ ба шэнээр бариха, мүн хүдэлмэришэдэй байрануудые, гэгээрэл болбосоролой гэрнүүдые бодхоохо байнабди. Энээндэ бидэнэр улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ эхилээбди.

МАРИЯ ТАРАЕВА—ФЗО hургуулиин эрхим hурагша

1945 ондо 7-дохи класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр энэ оной эхиндэ Улан-Удын сэмбын фабрикын ФЗУ hургуулида hуралсажа эхилээб. Мүнөө ноохо ээрэдэг цехын селефактор гэжэ машиные шудалжа байнаб. Майн 20-до хэдэн шэнээн үйлэдбэриин дүй дүршэл абаhан тухайгаа шалгалтада ороhонойнгоо hүүлээр мастерай туhалагшаар хүдэлмэрилжэ эхилхэ байнаб. Мүнөө үедэ бүхы hуралсалайнгаа талаар эрхим, сэгнэлтэтэй ябанаб.

А. КАЛИНИН—ОРС-ын начальник

Манай фабрика болбол өөрынгөө туhалбариин ажахытай юм. Эндэ 8 морин, 8 гахай бии ба энэ жэлдэ 40 гектар тарилга хэхэ байнабди. Тэрээнhээ гадна. СССР-эй бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэриин Министерствын тогтоомжоор 100 үхэр, 300 толгой хони ямаа, 100 гахай үгэхэ байна. Хүдэлмэришэдэй индивидуальна огородой тарилга эхилэгдээ. 12 гектар газарта хүдэлмэришэн бүхэн өөрынгөө хэрэгтэй тарилгануудые хэхэ юм. Энэ газарые фабрикын хүсөөр хүсэд болбосоруулаабди.

Туhалбариин ажахынхид болбол коллективэйнгээ ажабайдалые саашадаа hайжаруулхын түлөө үшөө эршэмтэйгээр тэмсэхэнь лабтай.

ЭДЭНЭР РЕСПУБЛИКЫН АЖАЛШАДТА СЭМБЭ НЭХЭЖЭ УГЭХЭ ЮМ

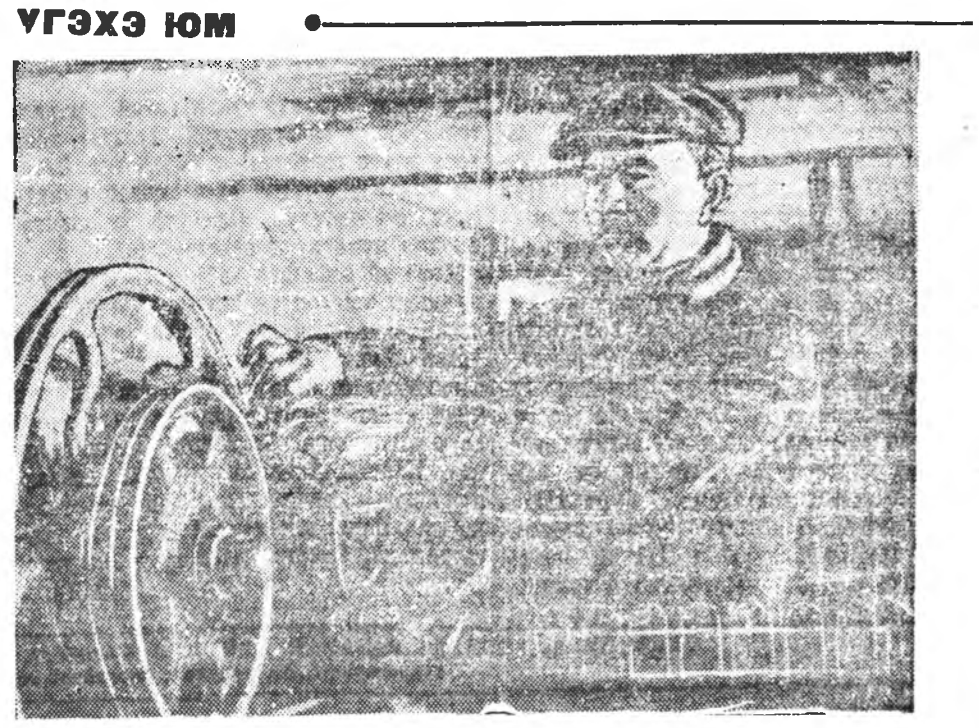

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): 1. Улан-Удын сэмбын фабрикын аппаратна цехын мастер Раднаев гэгшэ ноохо hамнадаг аппарадай дэргэдэ hурагшад Е. С. Батарова ба М. Рыгзынова гэгшэдтэ хайшан гээд ноохо hамнадагые харуулжа байна. 2. Түс фабрикын машинаар утаhа ээрэгшэд (зүүн гарhаа) Степанова, Тарова ба Аюшеева гэгшэд утаhа ээрэдэг селефакторай хажууда хүдэлжэ байнад. 3. Мүн фабрикын утаhа ээрэдэг цехын монтажна мастер ...р Н. П. Пвкин гэгшэ утаhа ээрэдэг машинын тодхолго хүдэлмэрилжэ байна.

И. Красавцевай фото.

Бодос яажа бүрилдэнхэйб

★ Профессор Л. ГРАШЕВ. ★ ★

Манийе тойрожо байһан байгаалиин ба тэрэн доторхи бүхы юумэнүүдэй, тоо томшогүй олон амитадай гү, али организмуудай, тэрэшэлэн «амигүй» бэе бодосуудай түхэл ба бүрилдэлэй олон янзань гайхалтай юм.

Паагуур абахада юумэ гү, али бэе бодос бүхэн имагтал тэрээндэ хамаатай түсхай хубинуудһаа гү, али элементнүүдһээ бүрилдэнхэй шэнги байдаг.

Тээд үнэндөө тиимэ гээшэ гү?

Ямар-нэгэн металлай, жэшээлхэдэ, түмэрэй, зэдэй гү, али алтанай үртэһые юрэ нюдөөрөө харахада, үргэлжэ мэтэ байдаг. Гэбэшье, микроскоп хэрэглэн шэнжэлээ һаамнай металл хадаа элдэб янзаар ябтарһан, зүб хэлбэритэй кристаллнуудһаа бүрилдэнхэй байха. Хэһэг түмэрһөө тиимэ кристалл абаад үзэхэдэ, тэрэнь бүхы түмэрэйнгөө физическэ ба химическэ шанарые абанхай байха, тиихэдээ тэдэнэрнай ганса ехэ багаараа илгарна. Энэ бишиихан кристаллаа бүри жэжэхэн хубинууд болгон хубаагаа һаамнай тэрэ хубинуудынь мүн түмэрэй шанартай байха. Түмэрые үшөө хэр жэжэ хубинуудта хубаажа болохоб гэжэ асуумаар байна.

Бодосые бутаруулан хубаалгын түйл тухай асуудал үнинһөө хойшо хүниие һонирхуулдаг байгаа. Алибаа бодос тон жэжэ хубинуудһаа бүрилдэдэг, тиихэдээ тус бодосой бүхы хубинуудынь адлинууд юм, харин ондо ондоо бодосуудай хубинууд хоорондоо илгаатай байдаг гэжэ 2300 жэлэй урда тээ греческэ философ Демокрит гэгшэ тухайлан хэлэһэн юм. Энэ эртэ урда сагай философ болбол бодото хэрэг дээрэ шалгаха аргагүй байһан тула энээниие имагта ухаагаараа багсаажа хэлэһэн байгаа. Харин XVIII зуунай эсэстэ ба тэрээнһээ хойшо хими, физикэ хүгжэн дэлгэржэ, Демокридай һургаалые лаблан баталаа һэн.

Молекулэ ба атом

Янза бүриин бодосууд ямар хубинуудһаа бүрилдэдэг бэ?

XVIII зуунай үеһөө эхилэн хими шудалһан эрдэмтэд тон олон туршалгануудые хэжэ, ямар-нэгэн бодосуудые эгээ баазахан болгон задаруулһан гү, али баазахан бодосуудые орео болгон ниилүүлһэн байна. Зүйл бүриин бодосуудай задарха ба бүрилдэхэ тухай хэдэ хэдэн ёһонууд зохёогдоһон байгаа. Тиин, алибаа бодос бүхэн түсхай химическэ шанартай тон жэжэхэн хубинуудһаа бүрилдэдэг гэжэ эрдэмтэд тобшолон гаргааһэн. Тиимэ хубинуудтань молекулэ гэжэ нэрэ үгтэһэн байгаа. Тус бодосой, жэшээлхэдэ, уһанай гү, али түмэрэй молекулэнүүд хоорондоо адли байдаг, харин ондо ондоо бодосуудай молекулэнүүд хоорондоо илгаатай: тэдэнэр ондо ондоо химическэ шанартай тэдэнэй бүрилдэл ба хэмжээнь адли бэшэ байдаг.

Тиигээд байхада молекулэнүүдһээ бүри жэжэ хубинууд бодосто бии гү гэһэн асуудал гараба. Молекулэнүүд хадаа бүри жэжэ, хубинуудта хубаагдадаг, тиихэдээ тэрэ хубинуудынь молекулэнүүдтээ орохо доо тон ондоо химическэ шанартай байдаг гэжэ хожомой туршалганууд харуулһан байха юм. Тиимэ хубинуудынь бодосой атомууд гэжэ нэрлэгдэдэг (атом хадаа греческээр — «хубаагдахагүй» гэһэн удхатай). Жэшээлхэдэ, уһанай молекулэ бүхэн хоёр атом водородһоо ба нэгэ атом кислородһоо, углекислэ газай молекулэ—нэгэ атом углеродһоо ба хоёр атом кислородһоо бүрилдэдэг гэжэ тодоруулагданхай. Зарим бэлоито бодосуудай молекулэнүүд дотороо зуу гаран атомуудтай байдаг.

Молекулэнүүд ба атомуудай хэмжээнь ямар бэ?

Томо молекулэнүүдые хүндэлөөшэнь хэмжэхэдэ, миллиметрын хэдэн миллион хубиин нэгэниинь болодог гэжэ элдэб уран аргаар эрдэмтэд элирүүлһэн байха юм. Хургабша соо багтаһан молекулэнүүдэй түд бүриень апильсинын шэнээн болотор томо болгоо хада тэрэ апильсинуудаар Америкын Холбоото Штадуудай бүхы газар дайдые 300 метр зузаанаар хушахаар олон юм. Молекулэнүүдэй хэмжээнь иимэ байна! Тиимэ хадаа молекулэнүүдые бүрилдүүлдэг атомууд али вэргэ бишиихан байлтайб! Атомуудай олонхидынь миллиметрын арбан миллионой нэгэ хубиһаа миллиметрын хэдэн арбаад миллионой хуби хүрэтэр бага хэмжээтэй байдаг. Элдэб янзын, тон бааза бодосуудай атомууд боложо задархаар молекулэнүүдтэй бодосуудые орео гэжэ нэрлэхээр эрдэмтэд хэлсэһэн байна. Гэбэшье, химическэ аргаар бүри баазахан бодосууд болгон задаруулжа шадагдахагүй бодосууд байгаалида олдоһон байгаа. Тиимэ бодосууд баазахан гэжэ нэрлэгдэдэг. Эдэнэй молекулэнүүдынь адли түрэлэй нэгэ гү, али хэдэн атомуудһаа бүрилдэдэг. Нэгэ янзын атомууд химическэ элементые бии болгодог. Мүнөөдөө 82 янзын тогтуурита элемент элитэ болонхой. Тэдэнэй тоодо водород, азот, кислород, мүнгэнэй уһан, зэд, түмэр, туулган, алтан, платина ба бусад хамаадана. Эдэ тогтуурита элементнүүдһээ гадна, тогтууригүй гэхэ гү, али радиактивна гэжэ нэрлэгдэдэг хэдэн элементнүүд бии юм. Мүнөө дүн хамтадаа 90 тухай химическэ элементнүүд элирүүлэгдэнхэй байна.

Химическэ элементнүүдэй атомууд ба молекулэнүүд хадаа амитай ба амигүй байгаалидахи бидэниие тойрон байгаа тоо томшогүй олон юумэнүүдэй, тэрэшэлэн хүнэй бүтээдэг хэрэгсэлнүүдэй бүрилдэдэг үндэһэн зүйлнүүд, «хирпиисэхэнүүд» мүн болоно.

Элементнүүдэй ба олонхи бүрилдэмэл бодосуудай химическэ шанар шадалнууд илангаяа XIX зуунай үедэ хими шудалһан эрдэмтэдээр һайтар шэнжэгдэһэн байна. Бүхы шахуу бодосуудай молекулэнүүд ямар атомуудһаа бүрилдэдэг бэ гэжэ тодорхойлогдоһон байгаа.

Элементнүүдэй атомна шэгнүүриие тодорхойлолго илангаяа һонин үрэнүүдые үгэһэн байха юм. Тэрэнэй үндэһөөр һаа ямар нэгэн элементын атомынь водородой атомһаа, тодорхойлон хэлэхэдэ, кислородой атомай 1/16 хубиһаа хэды дахин хүндэб гэжэ элирдэг. Ородой гайхамшаг эрдэмтэ Дмитрий Иванович Менделеев гэгшэ шэнжэлхы ухаанай агуусхэ тодорхойлго хэһэн юм. Тэрэ хадаа элементнүүдэй химическэ шанарнууд ба атомна шэгнүүри тухайда сугларуулагдаһан мэдээнүүд дээрэһээ үндэһэлэн бүхы элементнүүдые таарулдуулан һубарюулжа таблицада оруулхада болохо юм гэжэ үнгэрэгшэ зуунай тэн багта элирүүлээ һэн. Тиигэжэ «химическэ элементнүүдэй үе үеэр таарадан һубариһан ёһон» гэдэг гайхамшагта таблица бии болоо һэн. Энээгээрээ Менделеев болбол элементнүүдые «гүримдэ оруулжа», тэдээндэ һууринуудыень олгоо гэхэдэ болохо байна.

Хүдэлэнгүй байлга гү, али хүдэлөөн гү?

Бодосуудай бүрилдэдэг молекулэнүүдые «хирпиисэхэнүүд» гэжэ нэрлээ һэмди. Юрэ харахада, иимэ нэрэ зүб шэнги байха юм: бидэниие тойрон байгаа юумэнүүд болбол шулуун гэр бариходаа ябталһан хирпиисэнүүдые хүдэлхэгүйгөөр нягаһан шэнги хоорондоо хүдэлхэгүй бүхөөр үлхэлдэһэн хубинуудһаа бүрилдэһэн мэтэ байдаг. Гэбэшье, эрдэмтэдэй шэнжэжэ тодоруулһанай ёһоор болоходоо, иимэ адлидхал буруу болохо байна, тиимэһээ «хирпиисэнүүд» гэжэ үгые бидэ түсхай, хэлсэмэл удхатайгаар хэрэглэхэ ёһотойбди. Нээрээшье ходо хүдэлжэ байдаг, һууридаа тогтожо шадахагүй хирпиисэнүүдээр ямар гэр бариитайб? Тээд, молекулэнүүд үнэндөө тиимэ юм шуу даа.

Бодосой атомуудһаа бүрилдэдэг ёһые баримталжа, үнгэрэгшэ зунай тэн багта газуудай кинетическэ (хүдэлөөнэй) теори гаргагдаһан байха юм. Тэрээгээр болоходоо, алибаа газ олонтоото молекулэнүүдһээ бүрилдэдэг ба тэдэнь саг үргэлжэ эхи захагүйгөөр хүдэлжэ байдаг. Амһарта соо байһан газай молекулэнүүд хүдэлхэдөө тэрэ амһартынгаа ханануудые түридэг. Энэ түрилтэ мылын хөөһэ уруу агаар үлеэжэ оруулхада тэрээниие түрижэ сууха болгодогой жэшээтэй байна.

Саг үргэлжэ хүдэлхэдөө молекулэнүүд өөһэд хоорондоошье даралдадаг. Бодосой молекулэнүүдэй дунда түйлай аалияр хүдэлдэг молекулэнүүд бии юм, гэбэшье мүн айхабтар түргэнөөр хүдэлдэг молекулэнүүд байдаг байха юм.

Молекулэнүүдэй хүдэлсын эршые юугээр тодорхойлхоб? Энэ хадаа газай температураһаа ба бодосой молекулэнүүдэй хүндэһөө дулдыдана. Газай температурын ехэ байха бүри молекулэнүүдэйнь хүдэлсын эршэ ехэ байжа, газтай амһартын, котелой ханануудые шангаар түридэг («дарадаг») байха юм. Газай температурын нэмэхэ бүри түрисынь ехэ болодог ушар энээгээр тайлбарилагдана. Мэдээжэ температуратай элдэб янзын хүндэ хүнгэнтэй молекулэнүүдэй холимог жэшээлхэдэ, водород ба кислородой молекулэнүүдэй холимог абаа һаамнай хүнгэниинь бусадһаан нилээн түргэнөөр хүдэлдэг байха. Таһалга соохи температурада байһан водородой молекулэнүүд секунда соо 1700 метр түргэн, кислородой молекулэнүүд 400 метр түргэн хүдэлсэтэй юм.

Газай молекулэнүүдэй тон эршэтэй хүдэлсые тухайлан мэдэхэнь бэлэн һаа шэнгэн ба хатуу бодосуудайхи ямар байхаб? Газай бүрилдэл тухай тодорхойлолго мүн лэ шэнгэн ба хатуу бодосуудта хамаадаха юм байна. Зүгөөр газайхида адли тиимэ тодорхой теори шэнгэн ба хатуу бодосууд тушаа үшөө бии болоодүй. Нормальна даралтада байһан газуудай нилээд һиирэгэр шэнтэн бодос тула тэдэнэй молекулэнүүдынь бүхы газ соогуураа иишэ тиишээ түбэггүйгөөр шэлжэн хүдэлжэ байдаг, тиин гэһэй шэнгэн бэе бодосуудай молекулэнүүд (гү, али атомууд) хоорондоо зайгүй шахуугаар хашалданхай байдаг, тиимэһээ молекулэнүүдынь газайхиһаа шангаар бэе бэедээ татагдадаг. Тиин шэнгэн бодосуудай молекулэнүүд саг үргэлжэ иишэ тиишээ хүдэлжэ байдаг болобошье, һууриһаан ехээр холододоггүй. Эдэнэй молекулэ бүхэниинь тиимэ олон бэшэ хүршэнүүдээрээ хүреэлэгдэн, оршон тойрондоо «хүлгэжэ» байдаг юм.

Хатуу бэе бодосууд юугээрээ илгаатайб тэбэл, өөһэдынгөө дүрсэ маягые хубилгахагүй гэжэ оролдодог байна. Атомай теориин ёһоор, олонхи хатуу бэе бодосуудай атомуудынь ямар нэгэн зүб гүримтэйгээр али нэгэн газартаа бэхилэгдэнхэй байдаг. Тэдэ бэхилэгдэһэн газарнуудаа центрнүүдээ тойрон, атомуудынь багаханаар хүдэлдэг байха юм.

Атомһаа жэжэ юумэ бии гү?

Эрдэмтэд болбол бүхы элементнүүдэй атомууд хэтэ мүнхэдөө хубилангүй байдаг гэжэ удаан саг соо тоолодог байһан юм. Жэшээлхэдэ, кислородой атом хэзээ бүхэндэ нэгэл янзадаа байдаг ба тэрээниие ондоо түрэлэй атом болгон хубилгажа болохогүй юм гэжэ бододог байба. Тиимэ ойлгомжо тэрэ сагтаа болохотойл байгаа. Зүгөөр атом гээшэ бүри жэжэ хубинуудһаа байгуулагдадаг, бүрилдэмэл юумэ мүн байһые баталһан хэдэ хэдэн үзэгдэлнүүд үнгэрэгшэ зуун жэлэй эсэстэ элирүүлэгдээ һэн. Тэдэ жэжэ хубинуудай заримань электронууд гэжэ нэрлэгдэнхэй юм. Электронууд хадаа отрицательна электрическэ зарядтай байдаг ба тон бишиихан хэмжээтэй юм. Электроной хүндэ хүнгэниинь хадаа хамагай хүнгэн атомай хүндэһөө—водородой атомай хүндэһөө—1840 дахин бага юм. Саашань үргэлжэлүүлхэдэ, атом хадаа бүхэли дээрэнь абахада электрическэ зарядгүй байдаг, тиимэ хадань атом дотор отрицательна зарядуудһаа гадна мүн положительна зарядууд бии байха болоно, тиихэдээ эдэнэй хэмжээнь тон тэгшэ байха байна. Тиигэжэ эрдэмтэд бодосой атомынь отрицательна ба положительна зарядуудтай хубинуудһаа бүрилдэнхэй байдаг гэжэ тодорхойлһон байна.

Атомууд гээшэ сохом хайшан гэжэ бүрилдэнхэйб?

Энэ асуудалда английскэ физикэ Резерфорд 1911 ондо харюу үгэһэн байгаа. Олон тоото туршалга ба бодолго тоололгонуудые хээд байхадаа, атом гээшэ наранай системэдэ түһөөтэй түйлай бишиихан системэ мүн гэжэ Резерфорд тобшолон гаргаһан байгаа. Атомай тэг дундань ядро (гол) бии, тэрээн дотор атомай бүхы хүндэ шанарынь байдаг. Тэрэ ядронь положительна зарядтай ба өөрынгөө хэмжээгээр атомһаа хэдэн арбаад мянган дахин бага юм. Планетэнүүдэй нарые тойрожо ябадаг шэнгеэр отрицательна электронууд атомай голые тойрон гүйдэг. Эдэнэр хадаа атомай гадар хальһые ба хэмжээе тодорхойлдог. Атом хадаа бүхэлидөө зарядгүй байна, тиимэһээ гадар хальһан соохи электронуудайнь тоо хадаа тэдэнэй хүсэд зарядынь голдохи зарядтайгаа тэн адли байхаар аад, адли бэшэ тэмдэгтэйгээр бүрилдэдэг. Эрдэмтэдэй хэһэн туршалгануудай хүсөөр атомай голдохи зарядай хэмжээн, тэрэшэлэн атомай гадар хальһандахи электронуудай тоо элирүүлэгдэһэн байха юм. Атомай голдохи зарядынь электронуудтахи отрицательна зарядуудай бүхэли тоотой тэн адли байдаг.

Атом бүридэхи зарядуудай тоо хадаа Менделеевэй гайхамшагта таблица соо анхан түрүүн тодорхойлогдоһон байгаа. Тэрээнһээ урда тээ энээн тухайда хэншье мэдээгүй байһан юм. Менделеевэй таблица дотор зарядуудай тоо хадаа тус тус элементын һубариһан номертой ходо доо таарадан байна. Жэшээлхэдэ, Менделеевэй таблица соо нэгэдэхи һуури эзэлдэг водородой атомынь нэгэ дахин һомологдоһон голтой байдаг, тиигээд нэгэ отрицательна электрон тэрээниие тойрон ябажа байдаг. Дурсагдаһан таблица дотор хоёрдохи һуури эзэлдэг гели гэжэ газай атомынь хоёр дахин һомологдоһон голтой ба тойрон ябадаг хоёр отрицательна электронтой байна г. м. саашаа.

Тиин, Менделеевэй таблицадахи элеметнүүдэй хубааралгые бэлэхэнээр ойлгохоор болоно. Элемент бүхэн тус таблица дотор һууряа олоод, тэрээнэй номерынь атомай голдохи зарядуудай тоотой тэн адли байдаг гэхэ гү, али атомай гадар хальһандахи электронуудай тоотой тэн адли байна. Тиимэ болохолоороо, атомуудай химическэ гол шанарынь ба шэнжэ шадалынь тэдэнэй голдохи зарядай хэмжээгээр тодорхойлогдоно.

Бодосой бүрилдэлэй нюусые улам гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ

Хүнэй ухаан бодол хадаа атомай бүрилдэлэй нюусые бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, тиин тэрэнэй гадар хальһан хайшан гэжэ бүрилдэнхэйб, атомай гол гээшэнь ямар байдаг бэ гэжэ мэдэхые оролдодог байгаа. Атомай электронто хальһые һүүлэй арбаад жэлдэ физикэ шудалһан эрдэмтэд нилээд тодохойтоор шэнжэлһэн байха юм. Энээнэй бүрилдэлһөө атомай химическэ ба физическэ шэнжэ шадалнууд дулдыдана. Атомай эгээн гадартахин электронууд хадаа атомуудай химическэ «абариие» тодорхойлдог байна.

Атомай гадар хальһан дотор байһан электронууд рентгенэй элшэнүүдые гаргадаг юм. Менделеевэй таблицада элементнүүдэй һууряа оложо һубаридаг ушарынь мүн лэ атомай гадар хальһанай бүрилдэлөөр тодорхойлогдодог.

Шэнжэлхы ухаан болбол атомай голой бүрилдэл тухай асуудалые нилээд тодорхой болгоо. Һүүлэй үеын шэнжэлхы туршалганууд дээрэһээ харахада, бүхы элементнүүдэй атомай голынь мүн лэ нарин бүрилдэлтэй байна.

* * *

Тиин хүнүүд хадаа шэнжэлхы эрдэмэй хүгжэхэ бүри бодосой бүрилдэлэй нюусые улам бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлэн мэдэнэ. Дэлхэйн байгаалиин үзэгдэлнүүдые гадаада талаһаань харахада тэн олон янзын мэтэ байдагшье һаа дэлхэйдэхи бүхы юумэн хэдэхэн лэ элементнүүдһээ бүрилдэдэг байна. Тэрээнһээ байтагай, химическэ бүхы элементнүүдэй атомууд нэгэл түрэлэй хубинуудһаа—протонууд, нейтронууд ба электронуудһаа—бүрилдэдэг байха юм.

Эдэ бүхы шэнжэлэлнүүд ба тодоруулганууд хадаа бодото дээрээ ехэ удхашанартай байна. Тусхайлбал, атомай голые саашадань шэнжэлхэ ябадал хадаа атомай гол соо нюугдажа байһан эршэ хүсэнэй тон ехэ нөөсэнүүдые үргэнөөр ашаглаха талаар үзэгдөөгүй ехэ арга боломжые хүн түрэлтэнэй үмэнэ нээхэ байна.

„Дүрбэнэй конференци“ ту...

ПАРИЖ, майн 11. (ТАСС-эй спецкорр). Гадаадын Хэрэгүүдэй дүрбэн Министрнүүдэй конференциин хүдэлмэриин нэгэ бага урагшатай болоһон тухай мүнөөдэрэй газетэнүүд мэдээсэнэ. Июниин 15-да амгалан тайбанай конференциие зарлахые зүбшөөрхэдөө энэ хугасаанай дотор бүхы хэлсэгдэхэ асуудалнууд шиидхэбэрилэгдэхэ ба амгалан тайбанай договорой зүбшөөрэлсэһэн проект бэлэдхэгдэхэ ёһотой гэһэн советскэ делегациин хатуу позици өөрынгөө һанаһанда хүрэбэ.

Дүрбэн министрнүүдэй үсөөнөөрөө хөөрэлдэхэ зүблөөн үсэгэлдэр дахин эхилбэ. Италитай эб найрамдалай договорой шухала асуудалнууд дахин зүблэн хэлсэгдэһэн байна. Энээнһээ урда тээ эдэ асуудалнууд тушаа зүбшэл түйлагдаагүй байгаа. Шэнэ, демократическа Италида һайниие хүсэһэн хандалга гаргажа, советскэ делегаци болбол Италида урдань хабаадажа байгаа бүхы колонинуудые бүхыдэнь Италиин харалгада үгэхые буруушаахагүй байһанаа мэдүүлһэн байна. Холбоото Штадуудай гүрэнэй секретарь Бирнс энэ дурадхалда хамтараа, мүн тэрэшэлэн, француузскэ делегаци энэ дурадхалые зүбшөөбэ. Триполитани ба Киренаикын «бэеэ дааһан байдалые» энэнэй урда тээ эрилтэ болгожо байһан английскэ гадаадын хэрэгүүдэй министр Бевин хадаа иимэ ушарай болоо хадань Англи Триполитани тушаа һаналаа орхино, теэд тэрэнэй харалга доро Киренайкые үгэхые дурадхана. гэжэ мэдүүлбэ. Италида урдань хабаатай байгаа колонинууд тухай асуудал шиидхэгдэнгүй үлэшэбэшье, һанал бодомжонуудай зарим нэгэн дүтэлэлнүүд түйлагдана.

Италиһаа абтаха репарациин проблемэнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ мүнөөдэ, ба үсэгэлдэр үргэлжэлбэ. Зуун ... доллар, репарационно хүтэлб... тогтоохо ба Итали болбол Сов... юзда энэ түлбэриие түлэхэ ... жэ американскэ делегаци ... Италиһаа Югославиин, Алб... Грециин ашаг туһада абтаха ... парацинууд тухай асуудал ... шиидхэгдээгүй байна. Ямар ... Советскэ Союзда репараци түлэ... асуудал хэлсэгдэжэ үргэлжэлһ... Гэхэтэй хамта. сэрэгэй трофе... Советскэ Союзда үгтэжэ байгаа ... янска сэрэгэй корабльнуудай ... репарационно хүтэлбэридэ тоол... той гэжэ американскэ дурадха... лэгдэнэ. Репарацида энэ стать... хые советскэ делегаци буруу... хэтэй хамта, итальянскэ ажаү... бүтээн гаргажа байгаа эд ... мэтын репарациин тон шухала ... гууд американскэ дурадхалда ... байна.

Дүрбэн министрнүүдэй үсөөнөө... рэлдэхэ зүблөөн понедельнигтэ ... лохо байна. Гадаадын Хэрэгүү... стрнүүдэй Соведэй хүдэлмэриин ... мүнөө болтор тойбо татажа бай... лемэнүүдые шэнээр зүбшэн хэлс... бол мүнөө болтор шиидхэгдээгүй ... асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха ... һаяын үдэрнүүдтэ харуулагдаха ... Дүрбэн министрнүүдэй конферен... бүтэхэгүй гэжэ, тэрэнэй «зободо... ба «байһан һууриһаа саашаа ... гүй» гэжэ найдалгүйгөөр ... байһан эндэхиин газетэнүүд бол... нөөдэр болоходо Гадаадын Хэ... Министрнүүдэй Соведэй хүдэлм... бага һайжарба гэжэ сенсационно... мэдээсэнэ.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябад... хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи про...

Майн 10-ай үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, майн 10. (ТАСС). Английскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ Максуэлл-Файф гэгшэ сүүдлүүлэгшэ Дениһээ Трибуналай мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ асуулта абажа үргэлжэлүүлбэ. Гэмнэгшэ болбол „командос“ гэжэ бүлэгүүдые буудажа алаха тухай Гитлерэй нюуса приказ тушаа хамагай түрүүн сүүдлүүлэгшэһэе асууба. Тиигээд гэмнэгшэ уһан доогуур ябадаг онгосонуудые байгуулалгада плендэ абтаһан сэрэгэйхидэй ажалые яажа хэрэглэһэн тухай асуулта хэжэ эхилбэ. Догуудта хүдэлмэрилүүлхын түлөө плендэ абтаһан 12 мянган сэрэгэйхидые эриһэн Дениниин гар табилгатай документ гэмнэгшэ харуулна. Тэды шэнээн тоото плендэ абтаһан сэрэгэйхид ёһоороо лэ уһан сэрэгэй флодто үгтэһэн байна гэжэ саашалахи асуултаһаа тодорно. Энэ документдэ гараа табиһанаа Дениц өөрөө зүбшөөжэ баталжа, иимэ дээрэһээ сүүдлүүлэгшэ болбол концлагерьнуудай байһан тухай ба плендэ абтаһан сэрэгэйхидэй ажалые хэрэглэхэ ёһо гурим тухай һайса мэдэхэ байгаа гэжэ Трибуналда эли тодо болоно. Деницын хэды дуугай байбашье, гэмнэгшэ болбол немецкэ уһан доогуур ябадаг онгосонуудай союзнигуудай худалдаа онгосонуудые уһавда шэнгээдэг ниинень, уһанда шэнгээгдэһэн нуудай тооe уншана.

Уһан доогуур ябадаг онгос... союзнигуудай худалдаа наймаа... нануудые урид хараалжа уһан... гээһэн ба тэдэнэй командану... рюута үгы хэһэн ябадалда сүү... шэ Деницын гэмтэй байһаниие ... баримтатай болгоод, гэмнэгшэ ... нэгэ тиимэ судныи үхэһэн ту... дэглэлнүүдые уншана. Энэ та... нүүд соо, судные уһан дороһоо ... дировалхадань олон бутардаһан ... далай дээрэ үхэлдэ дайрагдаһан ... туһаламжа хүсэжэ тэрэ бутарда... һаа барьяад ябаһан байна. ... Уһан доогуур ябадаг онгосын ... болбол торпедировалагдаһан ... тойрожо ябажа корабль ба ... үхэжэ байхые фотографирога... һүүлээрэнь үхэжэ байгаа ... ямаршье туһаламжа үзүүлэнгү... доро орожо үгы болоһон ... тэндэнь хэлэгдэнэ.

Эдэ тэмдэглэлнүүдые дуула... нэй буруушаагдашагүй дээрэһэ... абяагүй һууна.

Майн 10-ай үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, майн 10. (ТАСС). Мүнөөдэр Трибуналай үдэшын заседани дээрэ гэмнэгшэ Давид Максуэлл-Файф гэгшэ немецүүдээр торпедировалагдаһан союзна онгосонуудай экипажуудые немецкэ уһан доогуур ябадаг онгосонуудай хартайгаар алажа үгы хэдэг ба союзнигуудай аршалалгын онгосонуудые уһанда шэнгээдэг байһан тушаа Дениһээ асуулта абаба.

Шэнгээгдэһэн онгосонууд ба тэрэшэлэн союзнигуудай аршалалгын онгосонуудай экипажуудта хабаатай морягуудые немецүүд болбол зорюун аладаг ба ингэжэ алаха ябадал хадаа Гитлер ба Дениниин сэхэ заабаряар хэгдэдэг һэн гэжэ тодоруулһан документһээ баримтые Максуэлл-Файф уншаба. Эдэ документнүүдээр баригдашаһан Дениц болбол тиимэнүүд алуурша шанартай приказуудые зохеогшо байһан ба тэрэшэлэн германскэ флодой бүхы сэрэгшэдые гитлеровскэ заговорщигуудай тонуулша „идеологиин“ ёһоор хүмүүжүүлдэг һэн би гэжэ мэдэрбэ.

Дениниин антисемитскэ үгэнүүдһээ зарим зарим баримтануудые соносхожо, гэмнэгшэ болбол иигэжэ мэдүүлнэ:

— Германиин арад зоной энэ золгүй нэгэн хубиие хашаха хабшаха ябадалда хабаадалсаһан, энэ хашалгада өөрынгөө мэдэлэй хэдэн зуун мянган хүнүүдые хабаадуулхые эрмэлзэһэн байнат гэжэ баталан хэлэнэб.

Гитлеровскэ заговорщигуудай тон лэ харша хатуушуудай ба шуһанда шуналтануудай нэгэнэй бодото нюурынь элирүүлэн харуулха зуураа, Максуэлл-Файф болбол „плендэ абтаһан сэрэгэйхидэй лагерьта хүдэлмэрилжэ байгаад, энэ лагерьта олдоһон бүхы коммунистнуудые һахюул харуулдашье мэдүүлэнгүй саг үргэлжэ алажа үгы хэхэ ябадалые ехэ нарин нягтаар хэдэг һэн“ гэжэ нэгэ офицерые магтаһан Дениниин приказһаа баримтые уншана. Энэ офицерей Германида бусажа хариһанайнь һүүлээр түргөөр дээшэнь болгохоб гэжэ Дениц хэлэлэн байна, юуб гэхэдэ, „тэрэ болбол хүтэлбэрилэгшэ байжа... хаяа бодото дээрэ харуулаа“.

Арбан минутын забһарлалай ... СССР-һээ главна гэмнэгшын ... юстициин полковник Покровск... сүүдлүүлэгшэ Дениһээ зэргэ ... абажа эхилбэ. Дениһээ тэрэ ... асууна: „Гитлер болбол өөрын... жуулагшада яахадаа таниие ... байгааб гэжэ өөрэһэнь һураа ... Энэ асуудалда Дениц иигэжэ хар... нэ: „Сценэ дээрэһээ рейхсма... „(Герингын)“ зайлажа ошоһоно... лээр, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бэеэ ... хэһэгэй эрхим түрүү солдадын ... хүн би, теэд иимэ дээрэһээ лэ ... гүрэнэй толгойлогшо болгон то... юм“.

Гэмнэгшэ: Арми ба арадта ... га соогоо та хадаа сэрэгэй ябу... дые үргэлжэлүүлхые эриһэн ... гүүсэлгые зогсоохые хүсэгшэ... ниие аймхай ба урбагша хүнүү... нэрлэһэн байгаат, тиимэ бэшэ ...

Сүүдлүүлэгшэ: Тиимэ.

— Энэнэй һүүлдэ хэдэхэн ... ной һүүлээр, үгэ дуугүй каш... валха директивые Кейтельдэ ... байнат—гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Советскэ гэмнэгшын асууда... харюусаха зуураа, дайниие ... хын приказ үгэбэшье, гитлеров... маниин талаһаа саашадаа эсэрг... ашаггүй байһаниинь ба энэ при... бол үшөө шуһа адхаралгада ... байгаа гэжэ һайса мэдэжэ бай... би гэжэ сүүдлүүлэгшэ Дениц ...

Советскэ гэмнэгшэ болбол Де... энэ приказ тус сүүдлүүлэгшын ... мда фанатик мэтээр бэеэ үгэн... һанай үрэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Советскэ гэмнэгшын Дениһээ... та абаһанай һүүлээр үмөөрэгш... бол хэдэ хэдэн асуудалнуудые ... асууба.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИН...

Сэрэгэй албанһаа гурбадахи ээлжээнэй табилга эхилээ

Сэрэгэй албанһаа рядовой ба сержантскэ составай гурбадахи ээлжээнэй табилга эхилээ. Советскэ эзэмдэлгын сэрэгүүдэй байһан газарнуудһаа сэрэгэй албанһаа табигдагшадтай түрүүшын эшелонууд һаяын үдэрнүүдтэ мордобо.

Сэрэгшэдтэй ябаһан холын замай поезднууд һайнаар түхеэрэгдэнхэй юм. Тэдэниие машинистнууд ба кондукторнуудай эрхим бригаданууд үдэшэнэ.

СССР-эй зам харилсаанай министр генерал-лейтенант И. В. Ковалев болбол сэрэгэй албанһаа табигдагшадтай поезднуудай хүдэлөөнэй графигые ба замдань һаад болохогүйе үдэр бүри хянан хаража байхыень харгынуудай начальнигуудта заабари үгэбэ. Түсхай поезднуудһаа гадна, холын замай пассажирскэ поезд бүхэндэ удаан сагай амаралтада гараха сэрэгшүүдэй тулада хоер хоер вагон гаргагдаһан байха юм. Станци бүхэндэ сэрэгэй эдеэ хоолой пунктнууд, столовонууд, ларегууд ба агитационно пунктнууд нээгдэнхэй.

Сэрэгэй албанһаа табигдагшадтай түрүүшын эшелонууд һаяын үдэрнүүдтэ столица ерэхэнь. Хүндэтэ айлшадые угтан абахаар Москва бэлдэжэ байна. Московско вокзалнуудай агитпунктнууд уран һайхан лозунгнууд ба плакадуудаар шэмэгдэнэ. Столицын Ленинградска, Курска, Киевскэ ба бусад вокзалнууд дээрэ сэрэгэй албанһаа табигдагшадта амаралтын түсхай залнууд гаргагданхай, билетнэ кассанууд нээгдэнэ.

(ТАСС).

ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЭЛХЫН ТҮЛӨӨ

Республикын нютагай ажаүйлэдбэриин ба промкооперациин хүдэлмэрищэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдибхитэйгээр оролсоһон Улан-Удын горпромкомбинадай «Труд» гэжэ инвалидуудай артелиин коллективэйхид өөһэд дээрээ даажа абаһан уялгануудаа хүндэтэйгээр дүүргэбэ. Тус артель апрель һарынтаа түсэб 180 процент дүүргэһэн байна. Майн түрүүшын декадын түсэб тус артелеэр 119,4 процент дүүргэгдээ. Сабхи оёдог мастер нүхэр Миноков гэгшэ үйлэдбэриингөө түсэб 200 процент дүүргэжэ, өөһэд хоорондын социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаһан нүхэр Голяцдинов мүн лэ ажалай үндэр амжалтануудые түйладаг байна.

Тэрэшэлэн оёдолой мастерскойн оёдолшод Кудрявцева, Филиппова гэгшэд түрүүшүүлэй тоодо оролсоно.

Майн урда тээ түйлаһан амжалтануудаа артелиин коллективэйхидэй улам саашадань үргэлжэлүүлхэ байһаниинь лабтай.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ, Унэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-86; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

П—00610. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров Тираж ...